

บทที่ 2

ระบบการเลือกตั้งและลักษณะการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในประเทศไทย

การเลือกตั้งเป็นการที่บุคคลจะได้ใช้สิทธิของตนเลือกผู้มาใช้อำนาจในการปกครองแทนตน อาจเป็นการเลือกตั้งโดยตรงหรือการเลือกตั้งโดยทางอ้อมก็ได้

การเลือกตั้งโดยทางอ้อม (Indirect Election) เป็นวิธีการเลือกตั้งสำหรับประเทศที่ยังไม่พร้อมที่จะให้มีการเลือกตั้งโดยตรง อาจเป็นเพราะประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง หรือประชาชนยังขาดการศึกษาและคิมนาคมทั่วไปในประเทศที่ยังไม่เจริญ ถ้าจัดให้มีการเลือกตั้งโดยตรงจะทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ประชาชนมาก การเลือกตั้งโดยทางอ้อมนี้ อาจทำซ้ำซ้อนหลายครั้ง เช่น การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2475 ได้บัญญัติให้มีการเลือกตั้งโดยทางอ้อมเป็น 3 ชั้น คือ ประชาชนในหมู่บ้านเลือกผู้แทนของหมู่บ้านชั้นแรกก่อน แล้วผู้แทนหมู่บ้านจึงไปเลือกผู้แทนตำบล ในชั้นสุดท้ายผู้แทนตำบลจะไปเลือกผู้แทนราษฎร ส่วนพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฉบับที่ 1 พ.ศ. 2475 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งฉบับที่ 2 พ.ศ. 2476 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฉบับที่ 3 พ.ศ. 2476 ได้บัญญัติให้มีการเลือกตั้งโดยทางอ้อม 2 ชั้น คือ ให้ราษฎรเลือกผู้แทนตำบล แล้วผู้แทนตำบลจึงไปเลือกผู้แทนราษฎรอีกชั้นหนึ่ง การเลือกตั้งโดยทางอ้อมอาจจะจำเป็นในกรณีที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง รวมถึงการขาดการศึกษาในระดับพื้นฐานด้วย

การเลือกตั้งโดยตรง (Direct Election) ตามระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่า ราษฎรใช้อำนาจในการปกครองตนเองให้มากที่สุด ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ ที่ใช้ระบบการปกครองประชาธิปไตยทางผู้แทน จึงมีความเห็นพ้องต้องกันว่า การเลือกตั้งโดยตรงจะเป็นวิธีที่ดีที่สุด ในการที่ประชาชนสามารถแสดงเจตนารมณ์ของตนโดยการเลือกผู้แทนต่อการเข้าไปบริหารประเทศแทน พระราชบัญญัติการเลือกตั้งของประเทศไทย ได้บัญญัติให้ใช้การเลือกตั้งโดยทางอ้อม ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 และได้จัดให้มีการเลือกตั้งโดยทางอ้อม

เพียงครั้งเดียว คือ การเลือกตั้งในวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 และต่อมา พ.ศ. 2479 จึงได้มีพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ให้เป็นการเลือกตั้งโดยตรง และได้รับเอาวิธีการเลือกตั้งโดยตรงมาใช้ตลอดมา แม้แต่การเลือกตั้งครั้งหลังสุด เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ก็ใช้วิธีการเลือกตั้งโดยตรงด้วย

ส่วนการนับคะแนนในการเลือกตั้งนั้น มีหลักทั่วไปอยู่ 2 วิธี คือ การเลือกตั้งเฉลี่ยตามส่วนคะแนนเสียง (Proportional Representation) ซึ่งแจกจ่ายที่นั่งในสภาให้กับพรรคการเมือง หรือกลุ่มผู้สมัครตามสัดส่วนคะแนนเสียง ที่พรรคหรือกลุ่มผู้สมัครนั้น ๆ ได้รับ และการเลือกตั้งตามเสียงข้างมาก (Majority Voting System) การที่จะกำหนดให้ใช้หลักเกณฑ์ใดนั้น ก็แล้วแต่ที่ชนะและความต้องการของแต่ละประเทศ

การเลือกตั้งตามอัตราส่วน (Proportional Representation)

เป็นการสนับสนุนระบบพรรคการเมืองหลายพรรค เพราะทุกพรรคที่เสนอรายชื่อสมาชิกของตนให้ประชาชนเลือก จะมีโอกาสได้รับเลือกตั้งตามจำนวนอัตราส่วนของคะแนนที่มีผู้เลือก การใช้หลักเกณฑ์นี้ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนฝ่ายข้างน้อย สามารถรวมกันเพื่อแสดงความต้องการของตน และมีโอกาสมีผู้แทนของตนในรัฐสภา แต่การใช้การนับคะแนนโดยวิธีนี้ เป็นการตัดสินการเลือกตั้ง มักจะทำให้เกิดรัฐบาลผสม ซึ่งมักจะทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางการเมือง ดังที่เคยปรากฏในประเทศฝรั่งเศส อิตาลี เบลเยียม เป็นต้น

การเลือกตั้งตามเสียงข้างมาก (Majority Voting System) เป็นวิธีการที่ผู้เลือก จะต้องเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งจากผู้สมัครหลายคน และการเลือกตั้งตามเสียงข้างมากโดยทั่วไป จะเป็นการส่งเสริมระบบพรรคการเมืองน้อยพรรค หรือให้เหลือเพียง 2 พรรคเท่านั้น เพราะถ้าประชาชนสามารถเข้าใจระบบพรรคการเมืองเป็นอย่างดีแล้ว ทำให้ประชาชนตัดสินใจได้ว่า ควรจะเลือกพรรคการเมืองพรรคใดเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารประเทศแทนตน และจะทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพด้วย ในประเทศที่มีพรรคการเมืองเข้มแข็ง สามารถมีระบบพรรคการเมืองน้อยพรรค หรือมีพรรคการเมืองเพียง 2 พรรคได้

ก็เนื่องมาจากระบบเสียงข้างมากในการเลือกตั้ง มีวิวัฒนาการมานานพอสมควรแล้วนั่นเอง

2.1 ระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมาก

ระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมาก มีหลักเกณฑ์ในการคิดคะแนน 2 แบบ คือ ระบบเสียงข้างมากธรรมดา (Simple Majority) และระบบเสียงข้างมากเด็ดขาด (Absolute Majority)

ระบบเสียงข้างมากธรรมดา ได้แบ่งวิธีการเลือกตั้งออกเป็น 2 วิธี คือ ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต และระบบการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต ส่วนระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมากเด็ดขาดนั้น มีวิธีการคิดคะแนนเสียงที่ถือว่า ผู้ที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง จะต้องมียกคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของคะแนนเสียงทั้งหมด แต่ถ้าหากไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด ได้รับคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งแล้ว จะต้องมีการลงคะแนนเสียงอีกครั้งหนึ่ง ผู้ที่ได้รับเลือก คือผู้ที่ได้คะแนนสูงสุด

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้เคยใช้การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต ด้วยการใช้เขตจังหวัดออกเป็นเขต ๆ โดยผู้เลือกมีสิทธิลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครในเขตตนเอง และใช้การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฉบับที่ 4 พ.ศ. 2479 จนกระทั่งประกาศใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งฉบับที่ 5 พ.ศ. 2490 นับเป็นเวลา 10 ปีที่ประเทศไทยได้นำเอา การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตมาใช้ และได้จัดให้มีการเลือกตั้งถึง 4 ครั้ง คือ การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 การเลือกตั้งวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481 และการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489 ส่วนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2489 เป็นการเลือกตั้งเพิ่มเติมเฉพาะใน 47 จังหวัด และหลังจาก พ.ศ. 2490 ก็ได้ใช้การเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขตตลอดมา โดยการถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งหนึ่ง ๆ และได้มีการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต 7 ครั้งด้วยกัน คือ

การเลือกตั้งครั้งแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 เป็นการเลือกตั้งโดยทางอ้อมเพียงครั้งเดียว หลังจากนั้นมักใช้การเลือกตั้งโดยตรง โดยวิธีรวมเขต ในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 การเลือกตั้งเพิ่มเติมเฉพาะ 19 จังหวัด เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2492 และการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 และการเลือกตั้งครั้งหลังสุด เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512

การที่บางประเทศได้ใช้ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต หรือแบ่งเขตนี้ ทำให้เกิดปัญหาที่ถกเถียงกันตลอดมา ในระหว่างประเทศที่ใช้การปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยทางอ้อมแทนหา ระบบการเลือกตั้งแบบใดจะดีที่สุด แม้แต่สภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2502 ก็ตระหนักถึงปัญหานี้ ข้อที่อภิปรายกันอย่างกว้างขวาง ก็คือ จะใช้การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตหรือรวมเขต จึงจะเกิดประโยชน์มากที่สุด สำหรับการอภิปรายถึงปัญหาที่ว่า ประเทศไทยควรใช้การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต หรือรวมเขตนั้น ได้มีทั้งผู้สนับสนุนและโต้แย้งถึงผลดีและผลเสียของแต่ละวิธี อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมีการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผลของการใช้ระบบการเลือกตั้งแต่ละวิธีอย่างไร ก็ไม่อาจหาข้อยุติลงได้ว่า การเลือกตั้งโดยวิธีใดจะเหมาะสมที่สุด ดังนั้น เมื่อจะมีการเลือกตั้งขึ้นในแต่ละครั้งนั้น ผู้มีอำนาจในแต่ละสมัย จะเป็นผู้ตัดสินว่า ควรจะใช้การเลือกตั้งโดยระบบใด

ถ้าจะพิจารณาถึงผลดีและผลเสียของการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตและรวมเขตแล้ว จะเห็นว่า ระบบการเลือกตั้งทั้งสองวิธีนี้ มีอิทธิพลต่อระบบพรรคการเมืองในประเทศไทย น้อยมาก แมวาระบบการเลือกตั้งตามเสียงข้างมากโดยวิธีรวมเขต จะเป็นระบบที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดพรรคการเมืองน้อยพรรค แต่เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม แยกต่างจากประเทศอื่น ๆ และประชาชนไม่ได้รับการศึกษาทั้งทางด้านการเมือง และวิชาความรู้เท่าที่ควร

ประกอบกันสถานการณ์ทางการเมืองไม่มั่นคง มูลเหตุเหล่านี้ ทำให้เกิดพรรคการเมือง
หลายพรรค และประชาชนไม่สนใจต่อพรรคการเมือง ดังนั้นไม่ว่าจะจัดให้มีการเลือก
ตั้งโดยวิธีแบ่งเขตหรือรวมเขต ประชาชนก็เลือกผู้แทนโดยการถือเอา คุณสมบัติส่วนตัว
ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีความสำคัญในการที่จะตัดสินใจเลือกผู้ใด แม้อาจหลังจะมีพรรค
การเมืองเกิดขึ้น ก็ไม่อาจดึงความสนใจของประชาชน ให้พิจารณานโยบายของพรรคได้

ในการใช้ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตนั้น เนื่องจากการที่เขตเลือกตั้ง
เล็ก ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียงไต่ถามและทั่วถึง ในขณะที่เดียวกัน ก็ทำให้สิ้นเปลือง
ค่าใช้จ่ายน้อย ส่วนในคานประชาชนนั้น เมื่อเขตเลือกตั้งเล็ก ประชาชนก็มีโอกาสใช้ดุล
พินิจเลือกผู้สมัครทุกคนได้อย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น และผู้แทนสามารถดูแลประชาชนได้อย่าง
ทั่วถึง อย่างไรก็ตาม การที่เขตเลือกตั้งเล็กนี้ ทำให้ผู้แทนและผู้เลือกตั้ง มีความสัมพันธ์
กันอย่างใกล้ชิด กลับเป็นผลเสียต่อระบบพรรคการเมือง เพราะเมื่อประชาชนและผู้แทน
รู้จักกันดีแล้ว ประชาชนจะสนใจตัวผู้แทน ^{/มากกว่า} พรรคการเมืองที่สังกัดอยู่ เมื่อจะลงคะแนน
เสียง จึงมักจะลงเพราะความคุ้นเคยกันมากกว่า โดยไม่คำนึงถึงว่า เขาเป็นสมาชิกของ
พรรคการเมืองใด หรืออาจเป็นผู้สมัครที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองใดก็ได้ ประชาชนจะไม่
คำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ แต่จะเลือกลงคะแนนให้ผู้สมัครผู้นั้นโดยเฉพาะ

ส่วนการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขตนั้น ประเทศไทยได้ใช้เป็นครั้งแรกในการ
เลือกตั้ง เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 และทองหยดขงก็ลง เบ็คอ้นำเอา
การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตมาใช้ จนถึง พ.ศ. 2490 จึงได้นำเอาระบบการเลือกตั้ง
โดยวิธีรวมเขตมาใช้อีกครั้งหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งของประเทศไทย
ได้กำหนดให้จังหวัดหนึ่ง เป็นเขตเลือกตั้งหนึ่ง จึงทำให้เขตเลือกตั้งกว้างพอสมควร
แต่ก็ไม่อาจแก้ปัญหาการใช้อิทธิพลข่มขู่ หรือการกว้านซื้อคะแนนเสียงได้ เพราะจากการ
เลือกตั้งที่ผ่านมา มักจะปรากฏว่า ผู้สมัครมักจะหาเสียงด้วยการนำของไปแจกผู้เลือกตั้งด้วย

และสิ่งของที่นำไปแจกนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนมากถือว่า มีความสำคัญมาก

"... สิ่งของที่นำไปแจกอาจมีชื่อของผู้สมัครติดอยู่ พร้อมด้วยหมายเลขของผู้สมัคร หรือไม่มีก็ได้ แต่ต้องเป็นสิ่งที่ดีควา ผู้รับหรือผู้เลือกจะไม่โยนทิ้ง เช่น ปฏิทิน ไหมบรรทัด คินสอ สมุด หนังสือ กลักไม้ขีดไฟ หวี แปรงสีฟัน ปลาหู หรือแจกบัตรเลือกตั้งตัวอย่าง พร้อมด้วยภาพถ่ายของผู้สมัคร และหมายเลข หมายเลข เลื่อยคัท แห ฉาขาวมา นำปลา ยารักษาโรค หมาก พลุ บุหรี่ ปูย และเมล็ดพืช และอาจมีการจัดฉายภาพยนตร์ ลิเก หนังตะลุง หรือหาหมอลำมารอง โดยแทรกบทหาเสียงลงในคำร้องควย¹ การแจกสิ่งของให้ราษฎรของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ย่อมมีเจตนาต่าง ๆ กัน บางคนคิดว่า เป็นการแลกเปลี่ยนให้ได้คะแนนเสียงเลือกตั้ง บางคนหวังจะแสดงตนเป็นคนใจกว้าง และบางคนแจกเพื่อให้เป็นสื่อ นำความนิยม บางคนก็แจกด้วยคิดวาระราษฎรเป็นลูกหลาน พี่ ป้า น้าอาของตน สิ่งของที่นำไปแจกก็แล้วแต่เจตนา มาแต่เดิม ที่เคยเห็นแจกกันมา เป็นพิศต่าง ๆ ตั้งแต่พัดคีมี่ราคา ไปจนถึงพัดไม้ไผ่สาน สำหรับพัดเตาหง่าว ที่พัดคีมี่เบอร์และชื่อของผู้แจก บางคนแจกปฏิทินประจำปี พิมพ์ไว้ในใบปลิว หรือใช้กระดาษคีมี่พิมพ์เบอร์ มีชื่อผู้แจกเช่นเดียวกัน การแจกสิ่งของในการเลือกตั้งมีวิวัฒนาการเพิ่มขึ้นทุกที จนกระทั่งแจกชนบัตรใบละห้าบาท พิมพ์เบอร์ 5 ซึ่งเป็นเบอร์ของหม่อมเจ้านิตยากรวรรณ บางคนแจกฉาขาวมา เลื่อยคัท ล้วนพิมพ์เบอร์ของผู้แจกไว้ทั้งสิ้น..."²

¹ กรมการปกครอง, รายงานวิเคราะห์การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน 10 กุมภาพันธ์ 2512 (พระนคร: โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, 2513) หน้า 226.

² จงกล ไกรฤกษ์, ร.ท. ศิลป์เลือกตั้ง (ธนบุรี: เทพนมิตรการพิมพ์, 2511) หน้า 358.

"...หมาก็เป็นของแจกดีเหมือนกัน ก่อนจะไปอำเภอชั้นนอก แวะตลาดสด ซื้อมู 100 ชิ้น ชิ้นละ 2 บาท ใช้ใบปลิวห่อมัดให้แน่น สำหรับโยนแจกได้ เช่น ไปตามทาง เจอเด็กตก เบ็คอยู่คนละฝั่งคลอง ก็โยนชิ้นหมูไปให้..."³

ส่วนการใช้วิธีพลทาคะแนนเสียงนั้น ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งโดยระบบแบ่งเขต หรือรวมเขตก็ยอมทำได้ ผู้สมัครที่มีฐานะดี ย่อมสามารถทุ่มเทเพื่อโฆษณาหาเสียงได้มากกว่า ผู้สมัครที่มีฐานะยากจน เช่น การจัดเลี้ยงอาหารให้แก่วoters ที่ออกเสียงให้แก่ตน

"...ผู้สมัครที่มีฐานะดีจะให้ความช่วยเหลือทางการเงิน และอุปการะต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนในงานพัฒนาของตำบล หมู่บ้าน น้ำรถแทรกเตอร์ เครื่องสูบน้ำ แรงต่าง ๆ เขาบรณะก่อสร้างถนน สะพานในหมู่บ้าน หรือสละเงินบรณะวัด วาอาราม โบสถ์ ภูมิ ศาลาการเปรียญ โรงเรียน และอุปถัมภ์งานประจำปีของวัด ผู้สมัครจากกลุ่มพิเศษเฉพาะอาชีพ มักจะได้รับการช่วยเหลือหาเสียง อย่างแข็งขันจากกลุ่มอาชีพเดิม เช่น ถ้าผู้สมัครเคยเป็นครู พวกครูก็จะช่วยเหลือหาเสียงให้ ถ้าผู้สมัครเป็นนักเลง ก็จะได้รับความช่วยเหลือจากนักเลงด้วยกัน ในการหาเสียง และลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง..."⁴

³ จงกล ไกรฤกษ์, ร.ท. เรื่องเดิม, หน้า 287.

⁴ กรมการปกครอง, เรื่องเดิม, หน้า 228.

"...การไถรายนายสี มีอยู่ทั่วไป ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญมาก และเป็นผลเสียหายแก่ตัวผู้สมัครเอง เรื่องการไถรายนายสีนี้ ผู้สมัครมักโทษฉันทาเสียงควยการโจมตีรัฐบาล นักการเมืองที่เขาแข่งขัน และข้าราชการประจำ ถอยคำที่ใช้กรุนแรงในการทั้บถมกัน เพื่อให้ราษฎรเกลียดชังฝ่ายตรงข้าม การหาเสียงโดยวิธีนี้ ถ้าผู้โจมตีมีศิลป์ในการพูดก็ มักจะได้รับคะแนนนิยมสูง... บางครั้งก็มีการจางทำลายไปส่เตอร์ของผู้สมัครอื่น เพื่อแสดงให้เห็นว่าในท้องถิ่นนั้น ราษฎรไม่ชอบผู้สมัครคนนั้น... ผู้หาเสียงบางคนใช้อิทธิพลขมขุราษฎรให้ลงคะแนนให้ ถ้าไม่ลงให้ก็จะทำร้ายร่างกาย หรืออยู่ในท้องถิ่นนั้นไม่ได้ และมีการแอบอ้างเอาชื่อผู้ใหญ่ในวงราชการมาใช้ เพื่อให้ผู้เลือกตั้งเกรงกลัวว่า จะได้รับความเค็ดครอนในภายหลัง บางครั้งพอดำพิชโรและนายทุน ก็จะทำรองแถมบังคับให้ผู้เลือกตั้งลงคะแนนให้กับผู้สมัครที่ตนสนับสนุน ถ้าไม่เลือก คราวหน้าจะมาขอกูเงินไม่ได้ วิธีนี้ได้ผลมาก เพราะโดยทั่วไปแล้วประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ประกอบกับชาวนาชาวไร่ที่ยากจนและมีจำนวนมาก พวกเขาชาวนาชาวไร่ จึงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของนายทุน ทำให้นายทุนมีอำนาจสามารถออกคำสั่งบงการได้..." 5

จะเห็นได้ว่า ทั้งระบบรวมเขตหรือแบ่งเขตไม่สามารถแก้ปัญหาการกว้านซื้อคะแนนเสียงหรือการใช้อิทธิพลได้ จึงทำให้ระบบพรรคการเมืองไม่มีความหมาย เพราะถ้ามีการใช้อิทธิพลชักจูงให้ประชาชนลงคะแนนเสียงได้แล้ว ระบบพรรคการเมืองก็ไม่มีประโยชน์ต่อการเลือกตั้ง เพราะประชาชนจะลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใด ก็จะถูกผู้สมบัตินั้นตัว หรือปัจจัยอื่นยอมสำคัญกว่า

5 กรมการปกครอง, เรื่องเดิม, หน้า 229 - 231.

เมื่อเป็นดังนี้ ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขตหรือแบ่งเขต จึงมีอิทธิพลต่อระบบพรรคการเมืองน้อยมาก นอกจากนั้นการที่ผู้แทนมาจากการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต หรือแบ่งเขต ยังปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงเขตที่ตนเป็นผู้แทนเป็นสำคัญ ดังที่ปรากฏอยู่ในการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนมาแล้ว ก็เท่ากับว่า ระบบการเลือกตั้งมิได้ช่วยส่งเสริมระบบพรรคการเมือง เพราะถ้าสมาชิกสภาผู้แทนพยายามหาผลประโยชน์ไปยังท้องถิ่นของตนให้มากที่สุด โดยหวังว่า ประชาชนจะเลือกตนเป็นผู้แทนอีกในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ดังที่จะเห็นได้อย่างชัดเจนจากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ปรากฏว่า ผู้แทนในจังหวัดหนึ่ง ๆ ต่างก็ถือว่าเป็นหน้าที่ ที่ตนจะต้องของบประมาณไปพัฒนาจังหวัดที่ตนเป็นผู้แทนให้มากที่สุด เพื่อให้ประชาชนที่เลือกตนพอใจ และจะเลือกอีก เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งต่อไป เมื่อเป็นดังนี้ นี้เท่ากับว่า การเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขตของไทย มีส่วนสนับสนุนพรรคการเมืองน้อยมาก ทั้งนี้เพราะผู้แทนราษฎรส่วนมาก ต่างก็เห็นว่า ความสามารถส่วนตัวของตน มีอิทธิพลในการที่จะได้รับเลือกหรือไม่ มีไต่อยู่ที่พรรคการเมือง แสดงว่า ผู้แทนราษฎรเอง ต่างก็ไม่เห็นความสำคัญของพรรคการเมืองในการที่จะสนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้ง จึงต้องแสดงความสามารถของตนให้ประชาชนเห็น ส่วนในด้านประชาชนนั้นก็ไม่ได้เห็นประโยชน์ของพรรคการเมือง ว่า มีความสำคัญเพียงใด จึงออกเสียงเลือกตั้งด้วยการถือเอาคุณสมบัติส่วนตัวเป็นสำคัญ จึงเห็นได้ว่า ระบบการเลือกตั้ง มีอิทธิพลต่อระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยน้อยมาก ไม่ว่าจะใช้การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตหรือรวมเขต ทั้งนี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนจากการวิเคราะห์ผลการเลือกตั้ง โดยวิธีแบ่งเขตและรวมเขตดังต่อไปนี้

2.2 วิเคราะห์ผลของการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตและรวมเขต

สิ่งที่ปรากฏแล้วว่า การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง และรวมเขตเลือกตั้ง ไม่ได้มีอิทธิพลต่อระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยเลย แม้ว่า การใช้ระบบคะแนนเสียงข้างมากโดยทั่วไป จะมีส่วนสนับสนุนให้เกิดระบบพรรคการเมืองนอกระบบ หรือระบบ 2 พรรค แต่กลับปรากฏว่า เมื่อให้นำเอาการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต⁶ และรวมเขตมาใช้แล้ว พรรคการเมืองกลับเกิดขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลไม่มั่นคง และการบริหารประเทศวุ่นวาย เพราะสมาชิกสภาผู้แทนเป็นต้นเหตุอยู่เสมอ ผู้เขียนจึงขอเสนอข้อวิเคราะห์หรืออิทธิพลของระบบเลือกตั้งที่มีต่อระบบพรรคการเมืองของไทย ด้วยการศึกษาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนชาวไทย โดยจะศึกษาจากผลของการลงคะแนนเสียงโดยวิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง และรวมเขตเลือกตั้งไปพร้อมกัน ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่า ระบบการเลือกตั้ง มีส่วนส่งเสริมระบบพรรคการเมืองในประเทศไทยมากน้อยเพียงใด

การที่จะศึกษาการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนชาวไทย ตั้งแต่เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งแรกมานั้น นับว่าเป็นการยากที่จะยืนยันผลที่แน่นอนได้ เพราะไม่มีหลักฐานแสดงคะแนนที่ผู้สมัครแต่ละคนได้รับ และไม่อาจหาหลักฐานที่แสดงสังกัดพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนได้ ประกอบกับการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตครั้งสุดท้ายนั้น ก็เป็นการเลือกตั้งเพียงครั้งเดียว ที่ระบบพรรคการเมืองได้เข้ามามีบทบาทด้วย เพราะหลังจากนั้น ประเทศไทยก็ได้มีพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ให้จัดการเลือกตั้งเป็นวิธีรวมเขตตลอดมา ส่วนในการ

⁶ การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2489 เป็นการเลือกตั้งเพียงครั้งเดียว ที่มีระบบพรรคการเมือง

เลือกตั้งโดยวิธีรวมเขตทั้ง 6 ครั้ง เป็นระยะที่มีพรรคการเมือง เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งแล้ว ก็ปรากฏว่า การเลือกตั้งใน 3 ครั้งหลังเท่านั้น ที่มีหลักฐานแสดงให้เห็นถึงการสังกัดพรรคของสมาชิกสภา และคะแนนเสียงที่ผู้สมัครแต่ละคนได้รับ

เนื่องจากข้ออุปสรรคดังกล่าวมาแล้ว ทำให้ไม่อาจศึกษาได้ให้ชัดเจนเท่าที่ควร ผู้เขียนจึงศึกษาจากผลของการเลือกตั้ง ตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงครั้งหลังสุดของบางจังหวัด ควบคู่กับการสุ่มตัวอย่าง จากจังหวัดในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ภาคละ 2 - 3 จังหวัด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ในการเลือกตั้งครั้งที่ 1 ถึง 11

ครั้งที่	วัน, เดือน, ปี	จังหวัดเชียงราย	สังกัดพรรค	จังหวัดลำปาง	สังกัดพรรค	หมายเหตุ
1.	15 พย.2476	พระศุลยธารณปรีชาไวท์	-	นายสรอย ญ ลำปาง	-	รวมเขต
2.	7 พย.2480	นายประยูร วิมุกตาคม	-	นายแถบ คมสัน	-	แบ่งเขต
3.	12 พย.2481	นายวรการบัญชา นายบุญศรี วิญญูรัตน์	-	นายสรอย ญ ลำปาง พล ศ.พระยาอมรวัดีสระเทศ	-	แบ่งเขต
4.	6 มค.2489	นายวรการบัญชา นายประยูร วิมุกตาคม	-	นายสรอย ญ ลำปาง นายอินทูล วรกุล	-	แบ่งเขต
5.	5 สค.2489	นายบรรจบ บรรณสีหิ นายศิริ เพชรโรจน	-	นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์**	-	แบ่งเขต
		นายบุญผ่อง ทองสวัสดิ์	0	นายประเวศ บริราช	0	แบ่งเขต
		ขุนพิชชชอำนวยการ	0			และประ
		ขุนพิชชชอำนวยการ	0			บบพรรค
6.	29 มค.2491	พ.ท.แสวง ทวีสุต	0	ขุนลิมะสิงห์สวัสดิ์	0	รวมเขต
		นายวรการบัญชา	0	นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์**	0	
7.	5 มิย.2492	นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์	0		0	"
8.	26 กพ.2495	นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์	0	นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์**	0	"
		นายบุญผ่อง ทองสวัสดิ์	0	นายวัชย โลจายะ	0	
9.	26 กพ.2500	นายวรการบัญชา	เสรีมังกา	นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์**	ปชป.	"
		นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์	"	นายบุญเรือง ชุมอินทจักร*	"	
		นายบุญผ่อง ทองสวัสดิ์	"	นายอินทูล วรกุล	"	
		นายเล็ก ทองสุนทร	"			
		นายฉานนวย ป่าชะเค	"			
10.	15 ธค.2500	นายสงศักดิ์ สายปัญญา	ปชป.	นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์**	ปชป.	"
		พ.อ.นายวรการบัญชา	เสรีมังกา	นายบุญเรือง ชุมอินทจักร*	"	
		นายแถม นนเจริญ	ปชป.	นายอินทูล วรกุล	"	
		นายประพนธ์ อิมพ	"			

การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2489 นั้น เป็นการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตครั้งสุดท้ายของประเทศไทย และเป็น การเลือกตั้งที่ได้มีการนำเอา ระบบพรรคการเมืองเข้ามาใช้ด้วย แต่ก็ไม่อาจหาหลักฐานขอมูลการเลือกตั้งในครั้งนั้น มาวิเคราะห์ให้เห็นถึงอิทธิพลของระบบการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตที่มีต่อระบบพรรคการเมืองได้ ทั้งนี้ นอกจากจะไม่มีหลักฐานขอมูลแสดงให้เห็นถึงสังกัดพรรคของผู้ได้รับการเลือกตั้งแล้ว การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตครั้งเดียวที่มีการนำเอา ระบบพรรคมาใช้ ยังเป็นการเลือกตั้งเพิ่ม และเลือกจำนวนผู้แทนที่ยังขาดอยู่เท่านั้น

จากตารางที่ 1 หน้า 47 ผู้เขียนได้เลือกเอาจังหวัดเชียงราย และจังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดตัวแทนทางภาคเหนือ เพราะทั้งสองจังหวัดนี้ มีผู้แทนได้มากพอสมควร

ในจังหวัดเชียงรายนั้น ถ้าพิจารณาถึงผลของการเลือกตั้งแล้ว จะเห็นว่าการเลือกตั้งทั่วไป ในครั้งที่ 2 และ 3 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตนั้น ประชาชนได้เลือกนายวรการบัญชาเป็นผู้แทน และต่อมาในการเลือกตั้งครั้งที่ 6 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต และระบบพรรคการเมืองได้เข้ามามีบทบาทในทางการเมือง ประชาชนก็ยังคงเลือกนายวรการบัญชาเป็นผู้แทนของตน ในขณะที่เดียวกัน การเลือกตั้งในครั้งที่ 9 และ 10 นายวรการบัญชาก็ได้รับเลือกตั้งอีก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนได้ออกเสียงลงคะแนนเลือกบุคคลผู้นี้เข้ามาเป็นผู้แทนของตน ตั้งแต่มีการเลือกตั้งในครั้งที่ 2 และ 3 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งที่ยังไม่มีระบบพรรคการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องในการเลือกตั้ง และเป็นการใช้ระบบแบ่งเขตเลือกตั้งด้วย แต่พรรคการเมืองได้เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งหลังจาก วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2489 เป็นต้นมา นายวรการบัญชา ก็ยังคงได้รับเลือกเป็นผู้แทนด้วย จึงสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต

หรือรวมเขตไม่มีอิทธิพลต่อการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน เพราะพรรคการเมืองไม่สามารถทำให้ประชาชนสนใจพรรคการเมืองได้ ดังนั้นระบบเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขตและแบ่งเขต จึงมีอิทธิพลต่อระบบพรรคการเมืองน้อยมาก

และเมื่อได้พิจารณาการเลือกตั้งของจังหวัดลำปางแล้ว จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ระบบการเลือกตั้งของประเทศไทย ทั้งโดยวิธีแบ่งเขตและรวมเขต มีอิทธิพลต่อระบบพรรคการเมืองน้อยมาก เพราะไม่อาจช่วยให้ประชาชนเห็นความสำคัญของระบบพรรคการเมือง เนื่องจาก ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง / ก่อนที่จะมีการใช้ระบบพรรคการเมือง ก็เป็นบุคคลเดียวกันกับผู้ได้รับเลือกตั้ง ภายหลังจากที่พรรคการเมืองได้เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งแล้ว เช่น การเลือกตั้งในครั้งที่ 4 เป็นการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตนั้น นายอินทูล วรกุล และ นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ ได้รับเลือกเป็นตัวแทน และต่อมาเมื่อได้นำเอา การเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขตมาใช้นั้น พรรคการเมืองได้เข้ามามีบทบาทด้วย แต่ประชาชนก็ยังคงเลือกบุคคลทั้งสอง เป็นตัวแทนอยู่นั่นเอง เช่น การเลือกตั้งในครั้งที่ 8 9 10 และ 11 นั้น ประชาชนได้เลือกนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ เป็นตัวแทนของตนติดต่อกันมา และเลือก นายอินทูล วรกุล เป็นตัวแทนอีก ในการเลือกตั้งครั้งที่ 9 และ 10

จากตารางที่ 1 นี้ จึงสามารถเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะใช้ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตหรือรวมเขต ประชาชนก็ยังเลือกตัวบุคคลมากกว่าที่จะเลือกผู้สมัครจากพรรคการเมืองต่าง ๆ

ตารางที่ 2 ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ในการเลือกตั้งครั้งที่ 1 ถึง 11

ครั้งที่	วัน, เดือน, ปี	จังหวัดอุบลราชธานี	สังกัดพรรค	จังหวัดขอนแก่น	สังกัดพรรค	หมายเหตุ
1.	15 พย. 2476	นายเลียง ไชยกาล นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเนย สัจจิม่า	-	ร.ต.อ. หลวงพิพัฒน์พลการ	-	รวมเขต
2.	7 พย. 2480	นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายทิม ภูริพัฒน์ นายพอง สัทธิธรรม	-	นายโสภณ สุภะธีระ นายผล แสนสระดี	-	แบ่งเขต
3.	12 พย. 2481	นายเลียง ไชยกาล นายพอง สัทธิธรรม นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์	-	นายโสภณ สุภะธีระ นายผล แสนสระดี	-	แบ่งเขต
4.	6 มค. 2489	นายเลียง ไชยกาล นายพอง สัทธิธรรม นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายบุญมา เกษมวัน	-	นายกระจำจ ฑลารักษ์ ร.ต.ท. เสวต ชุมแวงวาปี นายทิม ภูริพัฒน์	-	แบ่งเขต
5.	5 สค. 2489	นายหอม วรรมย์ นายสุวิจิตร ชาติตะยโสธร นายนารถ เงินทาบ นายสุคใจ ศุภสร	o	ร.ท. จารุบุตร เรืองสุวรรณ ร.ต. โฉนยา เกตุเลขา	o	แบ่งเขต และมระบบพรรค
6.	29 มค. 2491	นายผดุง โกศวิตร นายพอง สัทธิธรรม นายเลียง ไชยกาล นายยงยง พิงภพ	o	นายทัศน กลิ่นโกมท นายโสภณ สุภะธีระ นายประวัติ จันทรมิพ	o	รวมเขต
7.	5 มีย. 2492	เลือกตั้งเพิ่มเติม 19	จังหวัด	เลือกตั้งเพิ่มเติม 19 จังหวัด		รวมเขต
8.	26 กพ. 2495	นายเลียง ไชยกาล นายยงยง พิงภพ นายอรพิน ไชยกาล นายศิเรก มณีรัตน์ นายทิม ภูริพัฒน์	o	ร.ท. จารุบุตร เรืองสุวรรณ นายประยุทธ์ เอี่ยมศิลา นายสวัสดิ์ พิงคน นายแคลว นรปติ	o	รวมเขต
9.	26 กพ. 2500	นายณัน บุญชิต นายทิม ภูริพัฒน์ นายพอง สัทธิธรรม นายกลิน ปลั่งนิต นายทองพูน อัจฉรินทร์ นายเจียม โชติรักษ์ นายเลียง ไชยกาล นายณัน บุญชิต	o	นายแคลว นรปติ ชบป. นายทวีศักดิ์ ตรีพลี " นายเจริญ ปราม ๗ ศักดิ์ " นายสว่าง ทราย เศรษกร นายอินทร์ ประจันตเสน	เศรษกร ชบวนการ เศรษกร "	รวมเขต ไศศปาร์ค
10.	15 ธค. 2500	นายทิม ภูริพัฒน์ นายพอง สัทธิธรรม นายวระ รมย นางสาวอรอุณิทร ภูริพัฒน์ นายณัน บุญชิต นายเลียง ไชยกาล นายนารถ เงินทาบ	o	นายแคลว นรปติ นายทวีศักดิ์ ตรีพลี นายเจริญ ปราม ๗ ศักดิ์ นายจารุบุตร เรืองสุวรรณ นายสว่าง ทราย	เศรษกร ชบวนการ เศรษกร เสรีประชาธิปไตย เศรษกร	รวมเขต ไศศปาร์ค

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ในการเลือกตั้งครั้งที่ 1 ถึง 11

ครั้งที่	วัน, เดือน, ปี	จังหวัดอุบลราชธานี	สังกัดพรรค	จังหวัดขอนแก่น	สังกัดพรรค	หมายเหตุ
11.	10 กพ. 2512	นายเสรี สชาติประคัลภ์ นายวิชัย โกมลวิชัย นายพอง สิทธิธรรม * นายบุญเย็น วอทอง นายทองมาก จันทะลือ นายวิชัย เสวะมาตย นายยิ่ง สิทธิธรรม นายประทีป ทองคำใส นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์	ไม่สังกัด " แนวประชานายมีเคฐ วรสิทธิ์ " ไม่สังกัด ปชป. แนวประชานายวิญญู เสนะวงษ์ สปท. แนวประชา	นายแคล้ว นรปติ นายเลิศสิน หงษ์แสงไทย นายสุนัน ชินสมจิตต์ นายสนัน ชีระศรีโชติ นายสว่าง ทราย นายสวน วิญญู เสนะวงษ์	แนวร่วมเสรีชน ไม่สังกัด แนวร่วมเสรีชน สปท. แนวร่วมเสรีชน " ไม่สังกัด	รวมเขต

ที่มา: รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ฯ, กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, เล่ม 1, เล่ม 2
และรายงานวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งของสมาชิกสภา 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512.

แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

หมายเหตุ

ปชป.	หมายถึง	พรรคประชาธิปัตย์
สปท.	"	พรรคสหประชาไทย
เสรีมันัง ฯ	"	พรรคเสรีมันังคศิลา
แนวประชา ฯ	"	พรรคแนวประชาธิปไตย
-	"	การเลือกตั้งที่ยังไม่มีพรรคการเมือง
0	"	ไม่มีหลักฐานว่าสังกัดพรรคใด.

ตารางที่ 3

ผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ในการเลือกตั้ง ครั้งที่ 1 ถึง 11

ครั้งที่	วัน, เดือน, ปี	จังหวัดศรีสะเกษ	สังกัดพรรคการเมือง
1.	15 พย.2476	ขุนพิเคราะห์คดี	-
2.	7 พย.2480	นายเทพ โชตินุชิต	-
3.	12 พย.2481	นายพุทธเทส กาญจนเสริม หลวงราษฎรวิวัฒน์กิจ	-
4.	6 มค.2489	นายพุทธเทส กาญจนเสริม นายบุรณะ จำปาพันธ์	-
5.	5 สค.2489	นายณล ศีลารัตน นายประเทือง ชรรมสาร	0
6.	29 มค.2491	ร.ต.ท.สวัสดิ์ ศรีอุทุมพร นายบุญเที่ยง พรหมคุณ	0
7.	5 มีย.2492	นายเทพ โชตินุชิต นายมานิต อุตฺธิเสน	0
8.	26 กพ.2495	นายประเทือง ชรรมสาร นายทิม ไชยงยศ	0
9.	26 กพ.2500	นายเทพ โชตินุชิต นายมานิต อุตฺธิเสน นายบุรณะ จำปาพันธ์	0
10.	15 สค.2500	นายเลื่อน ทองคี่ นายเทพ โชตินุชิต นายตรีเพชร ศรีแก้ว	เสรีมั่งง่า " เสรีมั่งง่า
11.	10 กพ.2512	นายสง่า วัชรภรณ์ นายพรชัย แสงธัญ นายบุรณะ จำปาพันธ์ นายเทพ โชตินุชิต นายนิสิต เวทยศิริยานันท์ นายไพบุลย์ มณีวิมาลย์ นายสง่า วัชรภรณ์ นายสุจินต์ เขาววิศิษฐ์ นางสมนา นียสุทธิ	ไม่สังกัด ไม่สังกัด เสรีมั่งง่า สหภูมิ เสรีมั่งง่า ไม่สังกัด แนวประชาธิปไตย ไม่สังกัด " "

ที่มา: รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ฯ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ครั้งที่ 1 ถึง 11

แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

หมายเหตุ

เสรีมั่งง่า

หมายถึง

พรรคเสรีมั่งง่าคศิดา

-

"

มั่งง่าไม่มีระบบพรรคการเมือง

0

"

ไม่มีหลักฐานว่าสังกัดพรรคการเมืองใด.

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ได้นำเอาจังหวัดอุบลราชธานี ขอนแก่น และศรีสะเกษ มาศึกษาวิเคราะห์ ปรากฏว่า ในจังหวัดอุบลราชธานี ได้เลือก นาย เลียง ไชยกาล เป็นผู้แทนในการเลือกตั้งครั้งที่ 1 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต และเป็น การเลือกตั้งโดยทางอ้อม และในการเลือกตั้งครั้งที่ 2 3 และ 4 เป็นการ เลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต ประชาชนได้เลือก นายเลียง ไชยกาล และ นายฟอง สิทธิธรรม เป็นผู้แทนของตน และภายหลังจากการนำเอาระบบพรรคการเมือง เข้ามาใช้ในประเทศไทย แล้ว ประชาชนก็ยังคงเลือกบุคคลเหล่านี้ เป็นผู้แทนอีก คือ ในการเลือกตั้งครั้งที่ 6 9 10 และ 11 ประชาชนได้เลือก นายฟอง สิทธิธรรม เป็นผู้แทน ทั้ง ๆ ที่ในการ เลือกตั้งครั้งที่ 9 และ 10 นั้น นายฟอง สิทธิธรรม ได้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค ประชาธิปัตย์ แต่ในการเลือกตั้ง ครั้งที่ 11 กลับสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคแนว ประชาธิปไตย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต หรือรวมเขต และจะมีระบบพรรคการเมืองหรือไม่ ประชาชนก็ยังคงเลือกบุคคลเดิม เป็นผู้แทนอยู่นั่นเอง ไม่ว่าจะสมัครคนนั้นจะสังกัดพรรคใด จึงเห็นได้ว่า ระบบการเลือกตั้งของประเทศไทย เกือบจะไม่มีอิทธิพลต่อระบบพรรคการเมือง ในทำนองเดียวกัน กาลที่ประชาชนเลือก นายเลียง ไชยกาล เป็นผู้แทนของตน ในการเลือกตั้งครั้งที่ 1 2 3 4 6 8 9 และ 10 ทั้ง ๆ ที่ การสมัครรับเลือกตั้งในครั้งที่ 9 นั้น เขาสมัครในนามของพรรค เสริมมั่นคงศิลา แต่ในครั้งที่ 10 กลับสมัครโดยไม่สังกัดพรรคการเมืองใด ส่วน นายทิม ภูริพัฒน์ นั้น ได้รับเลือกตั้งในครั้งที่ 2 ซึ่งใช้ระบบการแบ่งเขตเลือกตั้ง และได้รับการ เลือกตั้งในครั้งที่ 8 9 และ 10 ซึ่งก็เช่นเดียวกับ นายฟอง สิทธิธรรม และนายเลียง ไชยกาล เพราะในครั้งที่ 9 นั้น นายทิม ภูริพัฒน์ สมัครในนามของพรรคเศรษฐกิจ แต่ ในครั้งที่ 10 กลับสมัครโดยไม่สังกัดพรรคสหภูมิ แต่ก็ยังได้รับการเลือกตั้ง

การที่ผู้สมัครคนเดียวกันได้รับการเลือกตั้งทั้งในระบบแบ่งเขตเลือกตั้งและรวมเขตเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นเวลาที่ได้นำเอาระบบพรรคการเมืองมาใช้หรือไม่ ย่อมแสดงว่า ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต หรือรวมเขตที่ได้เคยนำมาใช้ และจะมีระบบพรรคการเมืองหรือไม่นั้น ประชาชนในจังหวัดนี้ก็ยังคงลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครคนเดียวกันนั่นเอง

เมื่อพิจารณาการเลือกตั้งทั้ง 11 ครั้ง ในจังหวัดขอนแก่น ก็เห็นผลเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะ ในการเลือกตั้งครั้งที่ 2 และ 3 นั้น ปรากฏว่า นายโสภณ สุภะธีระ ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนของการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตทั้ง 2 ครั้งนี้ และในการเลือกตั้งครั้งที่ 6 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต และระบบพรรคการเมืองได้เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งแล้ว นายโสภณ สุภะธีระ ก็ยังคงได้รับการเลือกตั้งอยู่เช่นเดิม

ส่วนในจังหวัดศรีสะเกษนั้น จะเห็นว่า นายเทพ โชตินุชิต ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนในการเลือกตั้ง ครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นการใช้ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต และเมื่อได้มีการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต และพรรคการเมืองเข้ามามีบทบาทควยนั้น นายเทพ โชตินุชิต ก็ได้รับการเลือกตั้งอีก จากการเลือกตั้งในครั้งที่ 6 8 9 และ 10 ในขณะที่เดียวกัน นายบูรณะ จำปาพันธ์ ก็ได้รับการเลือกตั้งในครั้งที่ 4 ซึ่งใช้วิธีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต และเขาได้รับการเลือกตั้งซ้ำอีก ภายหลังจากที่ได้นำเอาวิธีการเลือกตั้งแบบรวมเขตมาใช้ และมีพรรคการเมืองแล้ว ประชาชนก็ยังคงออกเสียงลงคะแนนเลือกเขาเป็นผู้แทนในการเลือกตั้ง ครั้งที่ 9 และ 10 จึงเห็นได้ว่า ในการเลือกตั้งครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 4 นั้น เป็นระยะที่ยังไม่มีพรรคการเมืองเข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้ง และหลังจากนั้น จะได้เปลี่ยนมาใช้การเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต และระบบพรรคการเมืองได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง บุคคลเหล่านี้ ก็ยังคงได้รับการเลือกตั้ง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในจังหวัดเหล่านี้ ได้ถือเอาคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครเป็นสำคัญ ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตและรวมเขต ไม่อาจช่วยให้พรรคการเมืองเข้มแข็งเท่าที่ควร

การวิเคราะห์อิทธิพลของระบบการเลือกตั้ง ที่มีต่อระบบพรรคการเมือง ใน
 ตารางที่ 4 นี้ ผู้เขียนได้นำเอาจังหวัดนครศรีธรรมราช และ จังหวัดสงขลา มาศึกษา
 วิเคราะห์ เพราะปรากฏว่า ในการเลือกตั้งครั้งที่ 2 และ 3 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดย
 วิธีแบ่งเขต และไม่มีระบบพรรคการเมืองนั้น ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้
 เลือก นายฉ่ำ จำรัสเนตร เป็นผู้แทนคนหนึ่ง และในการเลือกตั้งครั้งที่ 6 9 และ 10
 ซึ่งเป็นระยะที่ระบบพรรคการเมืองได้เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งของประเทศแล้ว
 นายฉ่ำ จำรัสเนตร ก็ได้รับการเลือกตั้งซ้ำอีก ทั้ง ๆ ที่การสมัครรับเลือกตั้ง ในครั้งที่
 9 นั้น เขาสมัครในนามของพรรคธรรมาธิปไตย แต่ในครั้งที่ 10 กลับสมัครในนามของ
 พรรคสหภูมิ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การที่ประชาชนในจังหวัดนครศรี
 ธรรมราช เลือก นายฉ่ำ จำรัสเนตร เป็นผู้แทน ก็เพราะเลือกคุณสมบัติส่วนตัวนั่นเอง
 ระบบการแบ่งเขตเลือกตั้ง หรือรวมเขตเลือกตั้ง จึงไม่มีอิทธิพลต่อการออกเสียงให้กับพรรค
 การเมือง เพราะถ้าประชาชนถือว่า พรรคการเมืองมีความสำคัญแล้ว การที่ผู้สมัครย้าย
 สังกัดพรรค ก็ไม่ควรได้รับการเลือกตั้ง แต่ผลของการเลือกตั้งทั้ง 11 ครั้ง นี้ กลับแสดง
 ให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต หรือรวมเขต และผู้สมัคร จะสมัคร
 ในนามของพรรคการเมืองหรือไม่ หรือจะสมัครในนามของพรรคการเมืองใด ย่อมได้รับ
 การเลือกตั้งอยู่เสมอ ถ้าเป็นบุคคลที่ประชาชนพอใจในคุณสมบัติส่วนตัว

ส่วนในจังหวัดสงขลานั้น ก็ปรากฏผลเช่นเดียวกัน เมื่อประชาชนได้เลือก
 นายคล้าย ละอองมณี เป็นผู้แทน ในการเลือกตั้งครั้งที่ 4 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยวิธี
 แบ่งเขต และไม่มีพรรคการเมือง แต่ต่อมาเมื่อได้มีการใช้การรวมเขตเลือกตั้ง และ
 มีพรรคการเมืองแล้ว ประชาชนก็ยังคงเลือก นายคล้าย ละอองมณี อีก ในการเลือกตั้ง
 ครั้งที่ 6 8 9 10 และ 11 ดังตารางแสดงผลการเลือกตั้งทั้ง 11 ครั้ง ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ตั้งแต่วันที่ 1 - 11

ครั้งที่	วัน, เดือน, ปี	จังหวัดนครศรีธรรมราช	สังกัดพรรค	จังหวัดสงขลา	สังกัดพรรค	หมายเหตุ
1.	15 พย. 2476	ร.อ.ท. มงคล รัตนวิจิตร	-	ร.ต.อ. เจือ ศรียากษ์	-	รวมเขต
2.	7 พย. 2480	นายจำ จำรัสเนตร	-	นายเลือน ๗ สงขลา	-	แบ่งเขต
3.	12 พย. 2481	ขุนบุรณวาท	-	นายกปลอม สระโพกล	-	แบ่งเขต
4.	6 มค. 2489	นายจำ จำรัสเนตร	-	นายเชียร วิปลากร	-	แบ่งเขต
5.	5 สค. 2489	นายเปี่ยม บดเยะโชติ	-	พระยาศรีธรรมราช	-	แบ่งเขต
6.	29 มค. 2491	ร.ต. มงคล รัตนวิจิตร	-	นายนิสสัย โรจนหัสดิน	-	แบ่งเขต
7.	5 มีย. 2492	นายคลอง ไตรสุวรรณ	-	นายคล้าย ละอองมณี	-	แบ่งเขต
8.	26 กพ. 2495	นายไสว สุทธิพิทักษ์	0	นายเจียน ศิริลักษณ์	0	แบ่งเขต
9.	26 กพ. 2500	นายประสงค์ สุขการ	0	นายแข็งใจ ลือประเสริฐ	0	แบ่งเขต
10.	15 ธค. 2500	นายพินท พุกกะศรี	0	นายคล้าย ละอองมณี	0	รวมเขต
11.	10 กพ. 2512	นายภูศักดิ์ พัฒนภักดี	0	ร.ต.อ. หวล มุตตาหารักษ์	0	รวมเขต
		นายจำ จำรัสเนตร	0			รวมเขต
		นายเปี่ยม บดเยะโชติ	0			รวมเขต
		นายหอม อปรมัย	0	นายประสิทธิ์ จุลละเกษ	0	รวมเขต
		พ.ท. หอง ศิริเวชพันธ์	0	นายคล้าย ละอองมณี	0	รวมเขต
		นายปลื้ม กมกมะกุล	0			
		นายดำ จำรัสเนตร	0	ชรรมาธิปัตย์ ร.ต.อ. ปราณีต กลิ่นโกสม	เสริมนั่ง	"
		นายไสว สุวัคคีสาร	0	ปชป. นายคล้าย ละอองมณี	ปชป.	"
		ร.ต.อ. เปี่ยม บดเยะโชติ	0	ชรรมาธิปัตย์ นายเชอ ทิพยมณี	ไม่สังกัด	"
		นายหอม อปรมัย	0	เสริมนั่ง		"
		นายไสว สุวัคคีสาร	0	ปชป. จ.ส.ท. อนันต์ เรืองกุล	ไม่สังกัด	"
		นายหอม อปรมัย	0	สทท. นายคล้าย ละอองมณี	ปชป.	"
		นายดำ จำรัสเนตร	0	" นายเชอ ทิพยมณี	ไม่สังกัด	"
		นายปรีดา คานตระกูล	0	"		"
		พล.ต.ท. ขุนพันรักษา	0	จ.ส.ท. อนันต์ เรืองกุล	ไม่สังกัด	"
		นายสุรินทร์ มาศคิติก	"	นายประจวบ ชุนะภักย์	"	"
		นายชอบ ภาวรา	"	นายเชอ ทิพยมณี	สปท.	"
		นายเนบ ผองแผว	"	นายคล้าย ละอองมณี	ปชป.	"
		นายหอม อปรมัย	สปท.			"

ที่มา: รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ฯ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ครั้งที่ 1 ถึง 11

แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

ปชป.	หมายถึง	พรรคประชาธิปัตย์
สปท.	"	พรรคสหประชาไทย
เสริมนั่ง	"	พรรคเสริมนั่งจุลลดา
-	"	การเลือกตั้งที่ไม่มีพรรคการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง
0	"	ไม่มีหลักฐานว่าสังกัดพรรคใด

จากการศึกษาถึงผลของการเลือกตั้ง ตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงครั้งหลังสุดของจังหวัดต่าง ๆ ที่ผู้เขียนยกมาศึกษานี้ สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ในระยะก่อนการเลือกตั้งครั้งที่ 5 ซึ่งเป็นระยะที่ไม่มีระบบพรรคการเมือง และใช้การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตนั้น ผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้ง มักจะเป็นบุคคลคนเดียวกันกับผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต ทั้ง ๆ ที่ได้มีระบบพรรคการเมืองเข้ามามีบทบาทแล้ว จึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต หรือรวมเขต มีอิทธิพลต่อระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยน้อยมาก เพราะไม่อาจช่วยถึงความสนใจของประชาชนได้ ประชาชนส่วนมาก เคยตัดสินใจเลือกผู้แทน โดยถือเอาคุณสมบัติส่วนตัวเป็นเกณฑ์มาอย่างไร แม้ภายหลังจะได้ใช้ระบบพรรคการเมืองแล้ว ประชาชนก็ยังไม่เปลี่ยนทัศนคติในการเลือกผู้แทนของตนแต่อย่างใด จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ ระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยอ่อนแอ ไม่มีอิทธิพลพอที่จะชักจูงประชาชนได้

2.3 วิเคราะห์ลักษณะการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในประเทศไทย

ในการวิเคราะห์ลักษณะการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในประเทศไทย ผู้เขียนจะแยกหัวข้อการวิเคราะห์ออกเป็นสองส่วน คือ

2.3.1 ลักษณะการออกเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคการเมือง

2.3.2 ลักษณะการออกเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครอิสระ

2.3.1 วิเคราะห์ลักษณะการออกเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคการเมือง

ประเทศไทย ได้เคยใช้ระบบการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตและรวมเขตมาแล้วในขณะเดียวกัน ก็ได้เคยใช้วิธีการเลือกตั้งโดยทางอ้อมและโดยตรงมาแล้วเช่นกัน แต่วิธีการเหล่านั้น ก็ไม่เคยทำให้ประชาชนกระตือรือร้น สนใจที่จะไปใช้สิทธิออกเสียงมากเช่นแต่อย่างใด

เนื่องจากพรรคการเมือง มีความสำคัญต่อกระบวนการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างยิ่ง รัฐบาลจะเข้มแข็งหรืออ่อนแอ ก็อยู่ที่พรรคการเมืองนี้เอง

"...พรรคการเมืองทำหน้าที่สำคัญในการคุ้มครองรักษาอำนาจ ในทางการปกครองให้สืบต่อ
 เนื่องกัน(Succession of Power) ในขณะเดียวกัน พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือ
 ใหม่หาชนให้ความยินยอมเกี่ยวกับนโยบายที่สำคัญของส่วนรวม..." ⁷

แต่จากการพิจารณาถึงการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนชาวไทย
 เท่าที่ผ่านมาทั้ง 11 ครั้งนั้น นอกจากการเลือกตั้งจะไม่ช่วยให้ประชาชนสนใจการเมือง
 ของตนแล้ว ไม่ว่าพระราชบัญญัติการเลือกตั้งจะกำหนดให้ใช้ระบบคะแนนเสียงข้างมาก
 เพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองระบบ 2 พรรค หรือระบบน้อยพรรค โดยจัดให้มีการเลือก
 ตั้ง ทั้งโดยวิธีแบ่งเขตและรวมเขต เพื่อให้พรรคการเมืองเกิดความสำคัญในการเลือก
 ตั้ง แต่ก็ไม่เคยประสบความสำเร็จ ในการที่จะทำให้ ประชาชนสนใจการเมืองในระ
 บบพรรค

คงจะศึกษาได้จากผลการวิเคราะห์ ถึงความรู้ความเข้าใจ การเลือกตั้งใน
 ระบบพรรค และความสนใจของผู้เลือกตั้ง ต่อการเมืองระบบพรรค จากผลการวิจัย
 ของคณะกรรมการวิจัย ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน กรมการปกครอง กระทรวงมหาด
 ไทย ได้รวบรวมและวิเคราะห์จากหัวข้อรายงาน ที่ส่งไปยังจังหวัดต่าง ๆ 71 จังหวัด
 เกี่ยวกับข้อสังเกตและข้อขัดข้อง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภา หลังจากที่มีการเลือกตั้ง
 ทั่วไป เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ได้มีรายงานจาก 68 จังหวัด ที่ส่งราย
 งานคืนมา และเป็นรายงานที่ทางจังหวัดได้จัดทำเองเสีย 40 จังหวัด ส่วนอีก 28
 จังหวัดนั้น ใช้วิธีรวบรวมจากรายงานที่มาจากอำเภอ รวมจากรายงานทั้งหมด 283
 รายงาน ได้รายงานผลของการวิเคราะห์หาที่ และความสนใจของประชาชน ที่มีต่อ
 การเลือกตั้งในระบบพรรค และความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งระบบพรรคดังนี้

⁷ ชูวงศ์ นายบุตร, คร., หลักพรรคการเมือง (พระนคร: โรงพิมพ์จำลองศิลป์, 2511) หน้า 3.

รายงานวิเคราะห์ความสนใจ
 ตารางที่ 5 ของผู้เลือกตั้งในระบบพรรค เมื่อ พ.ศ. 2512

ลำดับที่	รายการ	จำนวนรายงาน	ร้อยละ
1	ผู้เลือกตั้งสนใจการเลือกตั้งระบบพรรค <u>มาก</u>	1	0.35
2	ผู้เลือกตั้งสนใจการเลือกตั้งระบบพรรค <u>ค</u>	7	2.47
3	ผู้เลือกตั้งสนใจการเลือกตั้งระบบพรรค <u>พอสมควร</u>	28	9.88
4	ผู้เลือกตั้งสนใจการเลือกตั้งระบบพรรค <u>น้อย</u>	138	48.77
5	ผู้เลือกตั้ง <u>สนใจตัวบุคคลมากกว่าพรรค</u>	109	38.53
	รวม	283	100.00

ที่มา: - ตารางรายงานวิเคราะห์ทัศนคติและความสนใจของผู้เลือกตั้งในระบบพรรค, รายงานวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภา 10 กุมภาพันธ์ 2512, กรมการปกครอง หน้า 224.

จากตารางรายงานนี้ทำให้ทราบได้ว่า ประชาชนยังมีความสนใจระบบพรรค
 น้อยมาก ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเปอร์เซ็นต์ของผู้เลือกตั้งที่สนใจตัวบุคคลมากกว่าพรรคการ
 เมือง ซึ่งมากถึง 38.53 %

ตารางที่ 6 รายงานวิเคราะห์ความระมัดระวัง
 ของผู้เลือกตั้งในระบบพรรค เมื่อ พ.ศ. 2512

ลำดับที่	รายการ	จำนวนรายงาน	ร้อยละ
1	ผู้เลือกตั้งมีความระมัดระวังในการเลือกตั้งระบบพรรค <u>มาก</u>	1	0.35
2	ผู้เลือกตั้งมีความระมัดระวังในระบบพรรค <u>ค</u>	7	2.47
3	ผู้เลือกตั้งมีความระมัดระวังในระบบพรรค <u>พอสมควร</u>	66	23.33
4	ผู้เลือกตั้งมีความระมัดระวังในระบบพรรคการเมือง <u>น้อย</u>	123	43.46
5	ผู้เลือกตั้งไม่มีความระมัดระวังในการเลือกตั้งระบบพรรค <u>เลย</u>	86	30.39
	รวม	283	100.00

ที่มา: - ตารางรายงานวิเคราะห์ความระมัดระวังของผู้เลือกตั้งในระบบพรรค, รายงานวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภา 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512, หน้า 225.

การศึกษาวิเคราะห์ความรุกรความเข้าใจในการเลือกตั้งในระบบพรรคการเมือง
ของประชาชน ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ปรากฏว่าผู้เลือกตั้ง
ส่วนใหญ่ มีความรุกรความเข้าใจในระบบพรรคการเมืองน้อยนั้น มีจำนวนมากที่สุดถึง 43.46 %
และผู้ที่ไม่มีความรุกรความเข้าใจในระบบพรรคเลยมีจำนวน 30.39 % ในขณะที่ผู้เข้าใจดี
และเข้าใจการเลือกตั้งในระบบพรรคมาก รวมกันแล้วมีอยู่เพียง 2.82 % เท่านั้น

ปัญหาที่ประชาชนไม่สนใจและไม่มีความรุกรเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระบบพรรค
เป็นปัญหาใหญ่ต่อการส่งเสริมการเมืองระบบพรรคของประเทศเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะ
ประชาชนไม่ได้เรียนรู้ และไม่เห็นความสำคัญของพรรคการเมืองมากก่อนนั่นเอง แต่สำหรับ
จังหวัดที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและการศึกษามากพอสมควรแล้ว การไปใช้สิทธิออกเสียง
เลือกตั้งของประชาชน จะสนใจพรรคการเมืองมากกว่าตัวบุคคล ดังจะเห็นได้จากการ
เลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ประชาชนในจังหวัดพระนครได้เลือกผู้สมัคร
จากพรรคประชาธิปไตยถึง 8 คน ในจำนวนผู้แทนทั้งหมด 9 คน และในจังหวัดธนบุรีมี
ผู้แทนได้ 3 คน ก็โคลงคะแนนเสียงเลือกพรรคประชาธิปไตยทั้งหมด และการเลือกตั้ง
เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ปรากฏว่า จังหวัดพระนครมีผู้แทนได้ 15 คน
ประชาชนได้ออกเสียงเลือกตั้งผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปไตยทั้ง 15 คน และในจังหวัด
ธนบุรี มีผู้แทนได้ 6 คน ปรากฏว่า ประชาชนได้ออกเสียงเลือกผู้สมัครพรรคประชาธิปไตย
ทั้ง 6 คน ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อพิจารณาได้อย่างดีว่า ในท้องที่ที่ประชาชนได้รับการ
ศึกษาอย่างกว้างขวาง และมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง รวมทั้งมีสภาพของความเจริญ
ทางเศรษฐกิจในระดับสูงพอสมควร ประชาชนสามารถให้ความสนใจทางการเมืองได้อย่าง
กว้างขวาง ทำให้การพิจารณาทางเลือกทางการเมืองใดคอนข้างจะเหมาะสม และระบบ
พรรคการเมืองก็อาจใช้ได้เป็นอย่างดี ดังตารางแสดงผลการเลือกตั้งของจังหวัดพระนคร
และธนบุรี เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 และการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2512 ดังนี้

ตารางแสดงจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500

ตารางที่ 7

ของจังหวัดพระนคร และ ชนบุรี

จังหวัด	ผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	สหภูมิ	ไม่สังกัดพรรค	อื่นๆ
พระนคร	พ.ต.ควง อภัยวงศ์	97,274	✓	-	-	-
	หลวงอังคนานุรักษ์	73,916	✓	-	-	-
	น.ท.พระประยูทธชลธี ร.น.	70,534	✓	-	-	-
	พล.ร.ต.ชลิต กุลขำรัง ร.น.	68,330	✓	-	-	-
	ร.ท.ถวิล ระวังภัย	67,671	✓	-	-	-
	นายสมบุญ ศิริธร	64,134	✓	-	-	-
	ร.อ.หลวงศุภชลาศัย ร.น.	58,528	✓	-	-	-
	หลวงศรีศาลิพิช	56,416	✓	-	-	-
	พล.อ.เกา บริษัทพยุทธิกิจ	48,423	-	-	✓	-
ชนบุรี	นายไถง สุวรรณทัต	48,421	✓	-	-	-
	พลเรือตรี ทหาร ขำหิรัญ	39,754	✓	-	-	-
	นายมนัส สุวรรณทัต	36,578	✓	-	-	-

ที่มา:- รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่ม 2 กรมมหาดไทย
แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

ตารางที่ 7 (ต่อ) ตารางแสดงจำนวนผู้ได้รับเลือกเป็นตัวแทน (การเลือกตั้งวันที่ 10 กพ. 2512)

จังหวัด	ผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง				
			ปชป.	สปท.	ไม่สังกัด	อื่น ๆ	
พระนคร	ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช	159,030	✓	-	-	-	
	นายพิชัย รัตกุล	149,892	✓	-	-	-	
	นายเล็ก นานา	149,565	✓	-	-	-	
	ร.ต.อ. สุรทิน โอสถานุเคราะห์	146,534	✓	-	-	-	
	นายเกษม บุญศรี	146,165	✓	-	-	-	
	นายสวาสดิ์ สุมาลยศักดิ์	142,036	✓	-	-	-	
	นายบุญ ศิริธร	141,510	✓	-	-	-	
	นายคำรง ลัทธพิพัฒน์	139,635	✓	-	-	-	
	นายธรรมนุก เทียนเงิน	138,781	✓	-	-	-	
	นายวาเอกณีน เปรมมณี ร.น.	137,931	✓	-	-	-	
	รอยคำรวจโทประชา บุรณนิต	135,582	✓	-	-	-	
	นายณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม	129,150	✓	-	-	-	
	นางศิริระ ปัทมาคม	127,871	✓	-	-	-	
	พลโทบุศรินทร์ ภักดีกุล	127,717	✓	-	-	-	
	พลเรือเอกเสนาะ รักธรรม	127,408	✓	-	-	-	
	ธนบุรี	พล ร.อ. สวัสดิ์ ภาทิอนันต์	56,863	✓	-	-	-
		นายไฉง สุวรรณทัต	54,989	✓	-	-	-
พล ร.ต. ทหาร ขำหิรัญ ร.น.		53,249	✓	-	-	-	
นายมนัส สุวรรณทัต		50,564	✓	-	-	-	
นายชาย สัจจะ		50,309	✓	-	-	-	
พล ร.อ. หลวงชลธาร พฤติไกร ร.น.		47,109	✓	-	-	-	

ที่มา: กรมการปกครอง, รายงานวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภา ฯ 10 กุมภาพันธ์ 2512, หน้า 401 และ 415.

แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

จากตารางแสดงผลการเลือกตั้งของจังหวัดพระนครและธนบุรี จะเห็นได้ว่าระบบพรรคการเมืองสามารถใช้ได้เป็นอย่างดี/แต่เนื่องจากจำนวนประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้งในจังหวัดต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ และความเจริญทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ สภาพภูมิประเทศไม่อำนวยในการพัฒนาความมั่งคั่งทางเมืองแก่ประชาชน เมื่อรวมกันแล้วมีจำนวนมากกว่าประชาชนที่อยู่ในจังหวัดที่มีความเจริญทางด้านอื่น ๆ สูงกว่ามากมายนัก ผู้แทนจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ จึงมีบทบาทอย่างมาก เพราะมีผู้แทนจำนวนมากที่ใคร่เลือกตั้ง เนื่องจากคุณสมบัติส่วนตัว โดยพรรคการเมืองมีส่วนอำนวยความสะดวกน้อยที่สุด จึงจะศึกษาได้จากกรณีวิเคราะห์การออกเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครอิสระต่อไปนี้

2.3.2 วิเคราะห์ลักษณะการออกเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครอิสระ

จากรายงานวิเคราะห์ความสนใจของผู้เลือกตั้งในระบบพรรค เมื่อ ปี พ.ศ. 2512 และรายงานวิเคราะห์ความรับรู้ความเข้าใจของผู้เลือกตั้งในระบบพรรคในปีเดียวกัน ปรากฏว่า ผู้เลือกตั้งสนใจตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง มีจำนวนมากถึง 38.53 % และผู้ที่ไม่มีความรับรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบบพรรคเลย เมื่อรวมกับจำนวนผู้ที่มีความรับรู้ความเข้าใจในระบบพรรคเพียงเล็กน้อย มีจำนวนมากถึง 73.85 % จึงเป็นตัวเลขที่น่าเป็นห่วงไม่น้อย สำหรับประเทศที่ต้องการให้ พรรคการเมืองเข้าไปมีบทบาททางการเมืองเช่นประเทศไทย ทำให้สามารถเห็นได้อย่างเด่นชัดว่า /ระบบพรรคการเมืองมีอิทธิพลในการชักจูงให้ประชาชนสนใจการเลือกตั้งน้อยมาก ผู้เขียนจึงเสนอการวิเคราะห์ถึงลักษณะของการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน ที่ให้แก่ผู้สมัครอิสระ ด้วยการศึกษารายการจากตารางแสดงจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคการเมืองและไม่สังกัดพรรคการเมืองใด ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 และการเลือกตั้ง วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 เพราะการเลือกตั้ง 3 ครั้งหลังนี้ เป็นการเลือกตั้งที่สามารถหาหลักฐานเกี่ยวกับผู้สมัครอิสระได้ละเอียดกว่าการเลือกตั้งครั้งอื่น ๆ ในการวิเคราะห์ลักษณะการออกเสียงให้กับผู้สมัครอิสระนี้ ผู้เขียนจะวิเคราะห์โดยการสุ่มตัวอย่างจากที่ผู้แทนได้หลายคน ของภาคต่าง ๆ จากการเลือกตั้ง 3 ครั้งหลังเรียงลำดับ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตารางแสดงจำนวนจังหวัดที่ใช้วิเคราะห์ (การเลือกตั้ง วันที่ 26 กพ. 2500)

จังหวัด	จำนวนสมาชิกที่มีได้	พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้ง			
		ประชาธิปไตย	เสรีนิยมศิลา	ไม่สังกัดพรรค	อื่น ๆ
พระนคร	9	2	7	-	-
ธนบุรี	3	2	1	-	-
เขียงราย	5	-	5	-	-
เขียงใหม่	5	1	1	3	-
นครสวรรค์	4	1	3	-	-
ลำปาง	3	3	-	-	-
นครราชสีมา	6	2	3	1	-
อุบลราชธานี	7	3	2	-	2
ขอนแก่น	5	-	-	-	5
อุดรธานี	4	2	-	-	2
สุรินทร์	3	-	3	-	-
ศรีสะเกษ	4	-	2	1	1
บุรีรัมย์	3	-	1	-	2
ร้อยเอ็ด	4	1	1	-	2
มหาสารคาม	3	-	-	-	3
นครพนม	3	2	1	-	-
กาฬสินธุ์	3	-	-	2	1
ชัยภูมิ	3	-	2	1	-
นครศรีธรรมราช	4	1	1	-	2
สงขลา	3	1	1	1	-
อยุธยา	3	-	2	1	-
สุพรรณบุรี	3	-	2	-	1

ที่มา: กรมมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่ม 1, หน้า 147 - 154

แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

ตารางที่ 9 ตารางแสดงคะแนนที่ผู้แทนแต่ละคนได้รับ (การเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500)

จังหวัด	ผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	เสรีมนังา	ไม่สังกัด	อื่น
เชียงราย	พ.อ. นายวรการบัญชา	81,903	-	✓	-	-
	นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์	70,981	-	✓	-	-
	นายบุญผ่อง ทองสวัสดิ์	55,726	-	✓	-	-
	พ.ต. เล็ก ทองสุนทร	51,993	-	✓	-	-
	นายอำนาจ ปาชนะเดช	49,513	-	✓	-	-
เชียงใหม่	นายวรศักดิ์ นิมานันท์	71,339	✓	-	-	-
	พลโทประยูร ภมรมนตรี	69,793	-	✓	-	-
	ร.ท. ราศรี สิงหนะเนตร	69,279	-	-	✓	-
	นายสุกิจ นิมมานเหมินทร์	69,153	-	-	✓	-
	นายทองดี อีสราชีวิน	65,418	-	-	✓	-
นครสวรรค์	นายสวัสดิ์ คำประกอบ	54,916	-	✓	-	-
	นายพิชัย มากคุณ	43,294	-	✓	-	-
	นายวสันต์ อินทรสตร	39,986	-	✓	-	-
	นายใหญ่ ศวิตชาติ	37,881	✓	-	-	-
ลำปาง	นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์	89,862	✓	-	-	-
	นายบุญเรือง ชุมอินทรจักร	79,587	✓	-	-	-
	นายอินทูล วรกุล	68,432	✓	-	-	-

ที่มา: กรมมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่ม 1, หน้า 148 179 และ 201.

แจกแจงตารางโดย ชานี ภาวะสุทธิการ.

ในตารางที่ 8 เป็นตารางที่แสดงให้เห็นถึงจำนวนจังหวัดต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของการออกเสียงของประชาชน ในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 และมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 9 หน้า 65 จะเห็นว่า ทางจังหวัดภาคเหนือ นั้น ผู้เขียนได้นำเอาจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ นครสวรรค์ และลำปาง มาศึกษาวิเคราะห์

ในจังหวัดเชียงรายนั้น มีผู้แทนได้ 5 คน ปรากฏว่า ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ประชาชนได้เลือกผู้สมัครจากพรรคเสรีมนังคศิลาทั้ง 5 คน แต่ก็เป็นกรยากที่จะพูดว่า เป็นการเลือกพรรคการเมือง ทั้งนี้เพราะว่า ในการเลือกตั้งอีกไม่กี่เดือนต่อมา ผลของการเลือกตั้งได้พิสูจน์ความจริงว่า ประชาชนมิได้เลือกพรรคการเมือง เพราะปรากฏว่า ผลของการเลือกตั้งครั้งต่อมา ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 นั้น ทั้ง ๆ ที่พรรคเสรีมนังคศิลา ได้ส่งสมาชิกพรรคเข้าสมัครรับเลือกตั้ง 5 คน เท่ากับจำนวนสมาชิกที่พึงมีได้ ในจังหวัดเชียงราย และผู้สมัครของพรรคเสรีมนังคศิลา ทั้ง 5 คนนี้ เป็นผู้สมัครที่เคยได้รับการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 มาแล้ว ถึง 3 คน คือ พ.อ.นายวรการบัญชา นายบุญผาง ทองสวัสดิ์ และนายอำนวยการ ปาชะเคช⁷ ส่วนนายบุญชวน ศรีสวัสดิ์ และ พ.ต.เล็ก ทองสุนทร นั้น ได้สมัครรับเลือกตั้งโดยไม่สังกัดพรรค แต่ปรากฏว่า ผู้สมัครของพรรคเสรีมนังคศิลา ทั้ง 5 คนนี้ ได้รับการเลือกตั้ง เป็นผู้แทนเพียงคนเดียว คือ พ.อ.นายวรการบัญชา⁸ จึงพิจารณาได้ว่า ในการเลือกตั้ง วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ประชาชนมิได้ลง

⁷กรมมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, เล่ม 2, (ไม่ปรากฏชื่อโรงพิมพ์ และ พ.ศ.) หน้า 67 - 68.

⁸เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

คะแนนเสียงให้แก่พรรค เพราะถ้าเป็นการลงคะแนนเสียงให้แก่พรรคการเมืองแล้ว เมื่อมีการเลือกตั้งในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ซึ่งมีระยะเวลาห่างกันเพียง 10 เดือน ประชาชนในจังหวัดนี้ ควรจะเลือกผู้สมัครจากพรรคเสรีมนังคศิลาทั้งหมด แต่ถาพพิจารณาผลของการเลือกตั้งทั้งสองครั้งนี้เปรียบเทียบกัน⁹ จะเห็นว่า ประชาชนเลือกผู้สมัครเพราะคุณสมบัติส่วนตัวมากกว่า เพราะกรณีของ พ.อ. นายวรการบัญชา เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดเชียงใหม่มานานแล้ว ตั้งแต่นั้นมาก็มีระบบพรรคการเมือง และได้รับเลือกเป็นผู้แทนเสมอมา (ดูตารางที่ 1 หน้า 47) ดังนั้นในการเลือกตั้งครั้งนี้ (วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500) เมื่อ พ.อ. นายวรการบัญชา ได้รับเลือกตั้งด้วย จึงถือว่าเป็นการเลือกตั้ง ที่ประชาชนเลือกคุณสมบัติส่วนตัวของ พ.อ. นายวรการบัญชา มากกว่า และจะเห็นได้อย่างชัดเจน ในกรณีของนายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ซึ่งได้รับการเลือกตั้ง เป็นผู้แทนของจังหวัดเชียงใหม่หลายครั้งติดต่อกัน (ดูตารางที่ 1 หน้า 47) ดังนั้นเมื่อนายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ได้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคเสรีมนังคศิลา ก็ได้รับการเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าในการเลือกตั้งครั้งต่อมา นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ จะสมัครรับเลือกตั้งโดยไม่สังกัดพรรคการเมืองใด ประชาชนก็ยังเลือกเขาเป็นผู้แทนอีก จึงเห็นได้อย่างเด่นชัดว่า ประชาชนออกเสียงเลือกตั้งใหญ่สมัครแต่ละคน โดยคุณสมบัติส่วนตัว มากกว่าที่จะสนใจพรรคการเมือง

ส่วนในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ประชาชนได้เลือกผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ 1 คน เลือกสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา 1 คน และเลือกผู้สมัครไม่สังกัดพรรคอีก 3 คน

ในจังหวัดนครสวรรค์ มีผู้แทนได้ 4 คน ปรากฏว่า ประชาชนได้เลือกผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ 1 คน และเลือกผู้สมัครจากพรรคเสรีมนังคศิลา 3 คน

⁹ ผลการเลือกตั้งของจังหวัดเชียงใหม่

26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500		15 ธันวาคม พ.ศ. 2500	
พ.อ. นายวรการบัญชา	พรรค-เสรีมนังค	นายสงศักดิ์ สายบุญญา	-พรรค-ประชาธิปัตย์
นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์	" "	พ.อ. นายวรการบัญชา	" เสรีมนังค
นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์	" "	นายแถม นช.เจริญ	" ประชาธิปัตย์
พ.ศ. โลก ทองสนทร	" "	นายประพนธ์ อุ่มพู่	" "
นายอำนวย ปาชะเคช	" "	นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์	" ไม่สังกัด

แม้ว่าสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา ทั้ง 3 คนนี้ จะมีคะแนนเกาะกลุ่มกันมา แต่ก็ยากที่จะกล่าวว่าเป็นการออกเสียงให้กับพรรคการเมือง ทั้งนี้เพราะ นายสวัสดิ์ คำประกอบ เป็นผู้สมัครที่เคยได้รับการเลือกตั้งมาหลายครั้งแล้ว เช่น ในการเลือกตั้งครั้งที่ 5 และครั้งที่ 8¹⁰ และเมื่อได้ศึกษาผลของการเลือกตั้ง 3 ครั้งหลัง¹¹ จะเห็นได้ว่า ประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์ได้เลือก นายสวัสดิ์ คำประกอบ เป็นผู้แทนเพราะคุณสมบัติส่วนตัวนั่นเอง เพราะต่อมาในการเลือกตั้งในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ปรากฏว่า นายสวัสดิ์ คำประกอบ สมัครรับเลือกตั้งในนามของผู้ไม่สังกัดพรรค ก็ได้รับการเลือกตั้งอีก และต่อมาเมื่อมีการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 นายสวัสดิ์ คำประกอบ ได้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคสหประชาไทย ประชาชนก็ยังคงเลือกเขาเป็นผู้แทนอยู่นั่นเอง จึงทำให้เห็นได้ว่า ประชาชนมิได้ลงคะแนนเสียง เพราะพรรคการเมือง แต่ได้เลือกคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นสำคัญ ส่วนผู้สมัครอีก 2 คน ของพรรคเสรีมนังคศิลา แม้จะมีคะแนนเกาะกันมา แต่ก็ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการเลือกผู้สมัครเหล่านั้นเพราะพรรคการเมือง เนื่องจากปรากฏว่า การเลือกตั้ง ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 เป็นการเลือกตั้งที่ไม่เรียบร้อย จึงไม่อาจถือเอาเป็นบรรทัดฐานได้

¹⁰ กรมมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, เล่ม 1, (พระนคร: โรงพิมพ์กระชายไทย, ไม่ปรากฏ พ.ศ.) หน้า 54 และ 64.

¹¹ ผลการเลือกตั้งของจังหวัดนครสวรรค์

26 กุมภาพันธ์ 2500

นายสวัสดิ์ คำประกอบ-เสรีมนังคศิลา
นายพิชัย มากคุณ - "
นายสันตุ อินทรสูตร - "
นายใหญ่ ศวิตชาติ - ปชป.

15 ธันวาคม 2500

ขุนวิวัฒน์สุวิทยา-ไม่สังกัด
นายใหญ่ ศวิตชาติ-ปชป.
นายสวัสดิ์ คำประกอบ-ไม่สังกัด
นายอวยชัย ธนะศรี - "

10 กุมภาพันธ์ 2512

นายสวัสดิ์ คำประกอบ -สปท.
นายใหญ่ ศวิตชาติ -ปชป.
ร.ต.อ.บุญ วัชรชัย -ไม่สังกัด
นายประเทือง คำประกอบ-ไม่สังกัด
นายพิชัย มากคุณ -สปท.

สำหรับกรณีของ นายใหญ่ ศวิตชาติ จะเห็นว่า ประชาชนได้เลือกคุณสมบัติส่วนตัวของเขาเช่นเดียวกัน แมวว่า นายใหญ่ ศวิตชาติ จะสมัครรับเลือกตั้งโดยสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ และได้รับการเลือกตั้งก็ตาม แต่ถาคผลการเลือกตั้งครั้งก่อน ๆ แล้วปรากฏว่า นายใหญ่ ศวิตชาติ ได้รับการเลือกตั้งมาตั้งแต่ การเลือกตั้งในครั้งที่ 4 ซึ่งเป็น การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต และยังมีพรรคการเมือง และต่อมาได้รับการเลือกตั้งในครั้งที่ 6 ด้วย ¹²

ส่วนในจังหวัดลำปางนั้น แมวว่าประชาชนจะเลือกผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ทั้ง 3 คน แต่ก็ไม่อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนเลือกพรรคการเมือง เพราะ ปรากฏว่า นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ และนายอินทูล วรกุล เป็นผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขตหรือแบ่งเขต เช่น ตามตารางที่ 1 หน้า 47 ปรากฏว่า ในการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต ในครั้งที่ 4 ซึ่งยังไม่มีการเลือกตั้งนั้น นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ และ นายอินทูล วรกุล ได้รับเลือกตั้งทั้งคู่ ต่อมาในการเลือกตั้งครั้งที่ 6 8 9 10 และ 11 นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ ก็ได้รับเลือกตั้งอีก ส่วนนายอินทูล วรกุล ก็ได้รับการเลือกตั้งซ้ำ ในครั้งที่ 9 และ 10 จึงพิจารณาได้ว่า ในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 นี้ แมวว่าประชาชนจะออกเสียงให้แก่ผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ แต่ก็เป็นการยากที่จะกล่าวได้ว่า ประชาชนเลือกพรรคการเมือง ดังเหตุผลที่ได้อธิบายมาแล้ว

¹² กรมมหาดไทย, เล่ม 2, เรื่องเดิม, หน้า 50 และ 58.

ตารางที่ 10 ตารางแสดงคะแนนเสียงที่ยื่นแทนแต่ละคนได้รับ (การเลือกตั้งวันที่ 26 กพ. 2500)

จังหวัด	ชื่อผู้ได้รับเลือก	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปรป.	เสรีมั่ง	ไม่สังกัด	อื่น ๆ
นครราชสีมา	นายศ อินทรโกมาลย์สุต	74,451	-	✓	-	-
	นายจรูญ กมลเพชร	74,011	-	✓	-	-
	นายน้อย ทินราช	60,439	✓	-	-	-
	นายคำมล สุทธิจันทร์	58,441	✓	-	-	-
	นายอารีย์ ทนตเวระกุล	45,454	-	-	-	เสรีประ ชาธิปไตย
	ขุนคองฤทธิศึกษากร	51,161	-	✓	-	-
อุบลราชธานี	นายทิม ภริพัฒน์	138,289	-	-	-	เสรีมั่ง
	นายพ่วง สิริธรรม	87,845	✓	-	-	-
	นายกลิน ปลั่งนิล	67,275	✓	-	-	-
	นายทองพูน อางระชัน	36,497	✓	-	-	-
	นายเจียม ไชยรัตน์	53,918	-	-	-	เสรีมั่ง
	นายเลียง ไชยกาล	51,491	-	✓	-	-
	นายผัน บุญวิทย์	51,089	-	✓	-	-
ขอนแก่น	นายแคล้ว นรปที	92,932	-	-	-	เสรีมั่ง
	นายทวีศักดิ์ ศรีพลี	69,010	-	-	-	ชวนกว ไฮคปารค
	นายสว่าง ตราชู	68,241	-	-	-	เสรีมั่ง
	นายเจริญ ปราบ ณ กัก	65,051	-	-	-	เสรีมั่ง
	นายอินทร ประจันตเสน	41,080	-	-	-	เสรีมั่ง
อุดรธานี	นายดวง เอี่ยมศิลา	64,393	-	-	-	เสรีประ ชาธิปไตย
	นายบุญคุ้ม จันทศรีวิสัยวงศ์	57,874	-	-	-	"
	นายเกษม ประทุมเวียง	24,807	✓	-	-	-
	นายพิมพ์ มหาพินิจ	22,787	✓	-	-	-
สุรินทร์	นายอุชาติ ไหวคู้	62,462	-	✓	-	-
	นายเหลื่อม พันธฤกษ์	39,166	-	✓	-	-
	นายยืน สืบนุการณ	25,428	-	✓	-	-

จังหวัด	ชื่อผู้ได้รับเลือก	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	เสรีมันัง	ไม่สังกัด	อื่น ๆ
ศรีสะเกษ	นายบรูณะ จำปาพันธ์	39,957	-	✓	-	-
	นายเลือน ทองดี	32,346	-	✓	-	-
	นายเทพ โชคินุชิต	31,264	-	-	-	เสรีธรรม
	นายศรีเพชร ศรีแก้ว	23,127	-	-	✓	-
บุรีรัมย์	นายส่อง มารังกุล	40,481	-	-	-	เสรีประชาธิปไตย
	นายแถม วงศ์อำมาตย์	32,846	-	✓	-	-
	นายโตะ แก้วเสมา	25,867	-	-	-	เสรีประชาธิปไตย
ร้อยเอ็ด	นายอัมพร สุวรรณมด	ไม่ปรากฏ	-	-	-	"
	นายเทพเจริญ พูลลาภ	"	-	-	-	"
	นายฉันท จันทชุม	"	-	✓	-	-
	นายสมพร จุริมาศ	"	✓	-	-	-
มหาสารคาม	นายบุญคง บุญเพชร	32,882	-	-	-	เสรีธรรม
	นายเกียรติ นาคพงษ์	25,652	-	-	-	อิสระ
	นายเรืองยศ ทองโรจน์	25,378	-	-	-	"
นครพนม	นายสงวน จันทรสชา	79,079	-	✓	-	-
	นายสุข รอบร	62,980	✓	-	-	-
	นายชวน กิตติวีรพันธ์	49,889	✓	-	-	-
กาฬสินธุ์	นายชาญ ศิริกุล	42,766	-	-	✓	-
	นายฉลอง ประจันบาน	35,733	-	-	-	ธรรมมาธิปไตย
	นายเหรียญ สัมพันธ์	35,664	-	-	✓	-
ชัยภูมิ	นายเลิศ สัมพันธ์รักษ์	43,307	-	-	-	ธรรมมาธิปไตย
	นายวิเชียร สาครวิชานนท์	22,576	-	✓	-	-
	นายเชาว ชัยวิรัตน์	20,944	-	-	✓	-

ที่มา: กรมมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่ม 1, หน้า 147 - 154

แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

สำหรับตารางที่ 10 ผู้เขียนได้ศึกษาถึงการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 จังหวัด ตามตารางหน้า 70

ในจังหวัดนครราชสีมา มีผู้แทนได้ 6 คน ประชาชนได้ออกเสียงเลือกผู้สมัครจากพรรคเสรีมนังคศิลา 3 คน เลือกสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ 2 คน และพรรคเสรีประชาธิปไตย 1 คน ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ประชาชนไม่ได้เลือกผู้แทนด้วยการถือเอาพรรคการเมืองเป็นเครื่องตัดสินใจ แต่ได้ถือเอาคุณสมบัติส่วนตัวเป็นเกณฑ์ เพราะแม้ว่า สมาชิกของพรรคการเมืองบางพรรคจะได้รับเลือกตั้งหลายคน แต่คะแนนก็ได้เกาะกลุ่มกัน ทั้งนี้เพราะสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลาที่ได้รับการเลือกตั้ง เป็นอันดับที่ 1 2 และ 6 นั้น คะแนนห่างกันถึง 22,850 คะแนน และผู้ที่ได้รับเลือกรองลงไปจากที่ 2 กลับเป็นผู้สมัครสังกัดพรรคอื่น

ในจังหวัดอุบลราชธานี แม้วาพรรคประชาธิปัตย์จะได้รับการเลือกตั้งถึง 3 คน สมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลาได้รับการเลือกตั้ง 2 คน และสมาชิกพรรคเสรีราษฎร์ได้รับการเลือกตั้งถึง 2 คนด้วย แต่ก็ไม่อาจกล่าวได้ว่า เป็นการลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมือง ทั้งนี้เพราะ นายฟอง สิทธิธรรม ซึ่งได้รับการเลือกเป็นผู้แทนที่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์นี้ เป็นผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้ง แทบทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขตหรือแบ่งเขต หรือจะมีพรรคการเมืองหรือไม่ ถ้าพิจารณาตามตารางที่ 2 หน้า 50 และ 51 แล้ว จะเห็นว่า นายฟอง สิทธิธรรมได้รับเลือกเป็นผู้แทนในการเลือกตั้งครั้งที่ 2 3 4 6 9 10 และ 11 โดยที่การเลือกตั้งในครั้งที่ 9 และ 10 นั้น เขาสมัครในนามของพรรคประชาธิปัตย์ แต่ในครั้งที่ 11 สมัครในนามของพรรคเสรีประชาธิปไตย และได้รับการเลือกตั้งด้วย สำหรับกรณีของ นายเลียง ไชยกาล ก็เป็นผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งมาแทบทุกครั้ง เมื่อพิจารณาตารางที่ 2 หน้า 50 จะเห็นว่า นายเลียง ไชยกาล ได้รับเลือกตั้งในครั้งที่ 1 2 3 4 6 8 9 และ 10 แม้ว่าในการเลือกตั้ง ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 เขาได้รับเลือกในนามของพรรคเสรีมนังคศิลา แต่ในการเลือกตั้งครั้งที่ 10 เขากลับสมัครโดยไม่สังกัดพรรค ก็ยังคงได้รับเลือกตั้ง จึงแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมิได้เลือกพรรค แต่

เลือกผู้สมัครแต่ละคนมากกว่า สำหรับพรรคเสรีชนนั้น แมว่าประชาชนจะเลือกสมาชิกพรรคเป็นตัวแทน 2 คน แต่คะแนนก็ห่างกันมากถึง 74,371 คะแนน และผู้สมัครของพรรคได้รับเลือกตั้ง เป็นอันดับที่ 1 และ 5 ซึ่งแสดงว่าประชาชนเลือกคุณสมบัติของผู้สมัครมากกว่าพรรค เช่น นายทิม ภูมิพัฒน์ ก็เป็นผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งมาหลายครั้งแล้ว คือ ในการเลือกตั้งครั้งที่ 1 8 9 และ 10 และถ้าพิจารณาผลการเลือกตั้งของจังหวัดอุบลราชธานี ในตารางที่ 1 หน้า 47 ประกอบด้วย ก็จะทำให้เห็นว่า ประชาชนได้เลือก นายทิม ภูมิพัฒน์ เพราะคุณสมบัติส่วนตัวมากกว่าที่จะเลือกพรรค เนื่องจากผู้สมัครที่มาจากระกูล ภูมิพัฒน์มักจะได้รับการเลือกตั้งอยู่เสมอในจังหวัดนี้

ส่วนในจังหวัดขอนแก่นนั้น ปรากฏว่า พรรคเสรีชน ได้รับเลือกตั้งถึง 4 คน แต่เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า อาจเป็นข้อยกเว้นสำหรับจังหวัดนี้ เพราะปรากฏว่า ประชาชนได้เลือกผู้สมัครของพรรคเสรีชนถึง 3 คน และมีคะแนนเกาะกลุ่มกันมา คือ เป็นอันดับที่ 3 4 และ 5 และปรากฏว่า ในการเลือกตั้งครั้งต่อมา เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 นั้น นายอินทร์ ประจันตเสน ได้สมัครรับเลือกตั้งโดยสังกัดพรรคเสรีชน แต่ก็ไม่ได้รับเลือกตั้งอีก แต่ผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับที่ 2 และ 3 นั้น เป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งโดยมีคะแนนเสียงเกาะกลุ่มกันมา จึงอาจเป็นข้อยกเว้น สำหรับจังหวัดขอนแก่น ในการเลือกตั้งครั้งนี้ ที่ประชาชนได้เลือกผู้สมัครจากพรรคเดียวกัน โดยมีติดใจเอาคุณสมบัติส่วนตัวเป็นกฎเกณฑ์ในการออกเสียง

ส่วนในจังหวัดสุรินทร์นั้น แมว่าจะมีผู้แทนจากพรรคเสรีชนั้งคี่ลาหัง 3 คน แต่ถ้าพิจารณาจากผลการเลือกตั้งครั้งอื่น ๆ ประกอบแล้ว จะเห็นว่า ประชาชนมิได้เลือกผู้แทนเหล่านี้ เพราะพรรคการเมืองที่สังกัดอยู่ แต่เป็นการเลือกตัวบุคคลมากกว่า เพราะปรากฏว่าสมาชิกบางคน ที่ประชาชนเลือกในครั้งนี้ ก็คือ บุคคลที่ประชาชนได้เคยออกเสียงเลือกเป็นตัวแทนมาแล้ว แมว่าในการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ มา บุคคลนี้จะสมัครรับเลือกตั้ง ในนามของพรรคการเมืองอื่น ก็ยังคงได้รับเลือกเป็นตัวแทนอยู่นั่นเอง ดังจะพิจารณาได้จากผลการเลือกตั้ง ครั้งที่ 9 ถึง 11 ดังนี้คือ

การเลือกตั้งครั้งที่ 9

นายญาติ ไหวคิ - เสริมinga
 นายเหลื่อม พันธฤกษ์ - "
 นายย่น สืบนุการ - "

การเลือกตั้งครั้งที่ 10

นายญาติ ไหวคิ
 นายเปลื้อง วรรณศรี
 นายสุธี ภูพานิช

การเลือกตั้งครั้งที่ 11

-สหมิ นายสิน คุณิตสิน -ไม่สังกัด
 -ไม่สังกัดนายจ่านง แก้วปลั่ง-ปชป.
 -ไม่สังกัดนายชวาล วรรณศรี-ไม่สังกัด
 นายเหลื่อม พันธฤกษ์-สปท.
 นายญาติ ไหวคิ -สปท.

จะเห็นได้ว่า นายญาติ ไหวคิ ได้รับการเลือกตั้งทั้ง 3 ครั้ง แต่เป็นการสมัคร
 ในนามของพรรคการเมืองที่ต่างกันทั้งสามครั้ง คือ ในการเลือกตั้งครั้งที่ 9 นั้น เขาสมัคร
 ในนามของพรรคเสริมนังคศิลา ต่อมากลับสมัครในนามของพรรคสหมิ ทั้ง ๆ ที่พรรคเสริม
 นังคศิลายังไม่เลิก ضمไป ส่วนการเลือกตั้งในครั้งหลังสุดนั้น นายญาติ ไหวคิ กลับสมัครใน
 นามของพรรคสหประชาไทย เช่นเดียวกับ นายเหลื่อม พันธฤกษ์ แม้จะย้ายสังกัดพรรค แต่
 ก็ยังได้รับการเลือกตั้ง

ส่วนการเลือกตั้งของจังหวัดศรีสะเกษนั้น ปรากฏว่าประชาชนได้เลือกผู้สมัคร
 จากพรรคเสริมนังคศิลา 2 คน เลือกผู้สมัครไม่สังกัดพรรค 1 คน และเลือกผู้สมัครจาก
 พรรคเศรษฐกิจ 1 คน สำหรับผู้สมัครจากพรรคเสริมนังคศิลานั้น แม้จะได้รับเลือกเป็นอัน
 คับที่ 1 และ 2 ติดกัน แต่ประชาชนมิได้เลือกผู้สมัครทั้ง 2 เนื่องจากเขาสังกัดพรรคเสริม
 นังคศิลา แต่เป็นการเลือกโดยถือเอาคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครเป็นสำคัญ เพราะปรากฏ
 ว่า นายบูรณะ จำปาพันธ์ ผู้ได้รับเลือกตั้งคนหนึ่งของพรรคเสริมนังคศิลา เป็นผู้สมัครที่เคย
 ได้รับการเลือกตั้งมาหลายครั้งแล้ว คือ ในการเลือกตั้งครั้งที่ 4 9 และ 10 ทั้ง ๆ ที่
 ในการเลือกตั้งครั้งที่ 10 นั้น เขาย้ายสังกัดพรรคไปสมัครในนามของพรรคสหมิ ก็ยังได้รับ
 การเลือกตั้งอีก จึงแสดงให้เห็นว่า ประชาชนเลือกคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครนั่นเอง

การเลือกตั้งในจังหวัดบุรีรัมย์ นั้น ประชาชนไม่ได้เลือกพรรคใดพรรคหนึ่ง
 โดยเฉพาะ เพราะสมาชิกพรรคเสรีประชาธิปไตย ได้รับการเลือกตั้ง 2 คน แต่เป็นผู้
 สมัครที่ได้รับคะแนนเป็นอันดับที่ 1 และ 3 และมีคะแนนทางกันถึง 14,614 คะแนน โดย
 มีสมาชิกพรรคเสริมนังคศิลา ได้รับเลือก เป็นอันดับที่ 2

สำหรับการลงคะแนนเสียงในจังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และ ชัยภูมิ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับการลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทนในจังหวัดอื่น ๆ ที่ได้พิจารณา วิเคราะห์แล้ว ซึ่งผลการเลือกตั้ง ปรากฏว่า ประชาชนในจังหวัดเหล่านี้ ไม่ได้สนใจที่จะ เลือกพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง เป็นผู้แทนทั้งหมด แต่ได้เลือกผู้แทน โดยถือเอา คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครเป็นเครื่องตัดสินลงคะแนนให้

ส่วนในจังหวัดนครพนมนั้น พรรคเสรีมนังคศิลาได้รับการเลือกตั้ง 1 คน และ พรรคประชาธิปไตยได้รับการเลือกตั้ง 2 คน แต่เมื่อพิจารณาผลของการเลือกตั้งครั้งต่อมา ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ปรากฏว่า นายสุข รอบรู้ ได้สมัครรับเลือกตั้งในนาม ของพรรคสหภูมิ ก็ได้รับการเลือกตั้งอีก จึงเป็นการชี้ให้เห็นว่า ประชาชนได้เลือกตัวบุคคล มากกว่าที่จะเลือกพรรคการเมือง เพราะผู้สมัครคนเดียวกันจะได้รับการเลือกตั้งเสมอ ไม่ว่า เขาจะสังกัดพรรคการเมืองใด

ตารางที่ 11 ตารางแสดงคะแนนเสียงที่ผู้แทนแต่ละคนได้รับ (การเลือกตั้ง 26 กพ. 2500)

จังหวัด	ชื่อผู้ได้รับเลือก	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	เสรีมนังฯ	ไม่สังกัด	อื่น
นครศรีธรรมราช	นายดำ จำรัสเนตร	47,273	-	-	-	พรรคชาติ -ปัตย
	นายไสว สุวสิขสาร	46,315	✓	-	-	-
	ร.ต.อ. เปี่ยม บุญโชติ	44,795	-	-	-	พรรคชาติ -ปัตย
	นายหอม อูปรมย์	30,250	-	✓	-	-
สงขลา	ร.ต.อ. ปราณี เต กัลณโกสม	47,748	-	✓	-	-
	นายควาย ละอองมณี	32,314	✓	-	-	-
	นายเชื้อ ทิพนมณี	23,148	-	-	✓	-

ที่มา:- รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เล่มที่ 1 หน้า 177 และ 206.

แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

ส่วนในจังหวัดทางภาคใต้นั้น ใคนำเอาผลของการเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดสงขลา มาวิเคราะห์ดังนี้ คือ จังหวัดนครศรีธรรมราชมีผู้แทนได้ 4 คน นั้น ประชาชนได้เลือกผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ 1 คน พรรคเสรีมนังคศิลา 1 คน และเลือกจากพรรคธรรมราชปัตย์อีก 2 คน โดยที่ไม่ได้เลือกผู้สมัครจากพรรคการเมืองใดทั้งหมด แม้วาสมาชิกของพรรคธรรมราชปัตย์ จะได้รับเลือกตั้งถึง 2 คน แต่คะแนนเสียงก็มีได้เกาะกลุ่มกันไป ปรากฏว่า สมาชิกพรรคธรรมราชปัตย์ ได้รับเลือกเป็นอันดับที่ 1 และ 3 ส่วนผู้แทนพรรคประชาธิปัตย์ กลับเป็นผู้ได้อันดับที่ 2 และผู้แทนคนที่ 4 กลับเป็นผู้แทนของพรรคเสรีมนังคศิลา

สำหรับจังหวัดสงขลานั้น มีผู้แทนได้ 3 คน และคะแนนเสียงของประชาชนได้เฉลี่ยให้กับพรรคการเมืองต่าง ๆ พรรคละ 1 คน คือ พรรคประชาธิปัตย์ 1 คน พรรคเสรีมนังคศิลา 1 คน และผู้ไม่สังกัดพรรคอีก 1 คน แสดงให้เห็นว่า ประชาชนเลือกบุคคลเหล่านี้ เพราะ ถือเอาคุณสมบัติส่วนตัวเป็นเครื่องตัดสิน เพราะถ้าเป็นการเลือกพรรคการเมืองแล้ว ประชาชนจะต้องเลือกผู้สมัคร จากพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งทั้งหมด มิใช่เป็นการเลือกผู้สมัครจากหลายพรรค ดังที่ปรากฏอยู่ในตาราง ที่ 11

ส่วนในจังหวัดภาคกลางนั้น ได้ศึกษาผลการเลือกตั้งของจังหวัดพระนคร ธนบุรี อโยธยา และ สุพรรณบุรี ผลของการเลือกตั้งในจังหวัดพระนครนั้น ปรากฏว่า สมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา ได้รับเลือก 7 คน และพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกเพียง 2 คน แสดงว่า ประชาชนมิได้เลือกพรรคใดพรรคนั้น เพราะถ้าเป็นการเลือกพรรคการเมืองแล้ว ผู้แทนของพรรคเสรีมนังคศิลา ควรได้รับการเลือกตั้งทั้งหมด แต่ผลของการเลือกตั้งในครั้งนั้นก็ปรากฏว่า ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นอันดับที่ 2 และ 6 นั้น เป็นผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ โดยที่ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นอันดับที่ 1 และ 3 ของพรรคเสรีมนังคศิลา มีคะแนนหากัน 31,591 คะแนน โดยมีผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งคนอยู่ในอันดับที่ 2 และผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในอันดับที่ 5 และ 7 ของพรรคเสรีมนังคศิลา มีคะแนนหากัน 1,480 คะแนน โดยมีสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับที่ 6 คนอยู่ ส่วนสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา ได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับที่ 3 4 5 และ 7 8 9

แม้จะมีคะแนนเกาะกลุ่มกัน แต่ก็ไม่อาจกล่าวได้ว่า เป็นการเลือกพรรคการเมือง เพราะ การเลือกตั้งครั้งนี้ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่เรียบร้อย และพรรคเสรีมนังคศิลาถูกกล่าวหาว่า เป็นพรรคที่ไ้รับประโยชน์จากการเลือกตั้งครั้งนี้มากที่สุด ดังนั้นจึงไม่อาจถือเอาการเลือกตั้งครั้งนี้ เป็นเกณฑ์ได้

ส่วนการเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรีนั้น มีผู้แทนได้ 3 คน มีสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งจากพรรคประชาธิปัตย์ 2 คน และจากพรรคเสรีมนังคศิลาอีก 1 คน โดยสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง เป็นอันดับที่ 1 และ 2 ซึ่งอาจถือเป็นข้อยกเว้นสำหรับจังหวัดชลบุรี ที่ประชาชนได้รับการศึกษามากพอสมควร และมีความใกล้ชิดกับการปกครองมาก จึงมีความรู้เรื่องพรรคการเมืองมากพอที่จะมีแนวโน้มที่จะเลือกพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง จึงทำให้เลือกผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ 2 คน และถ้าพิจารณาการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ มา ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 และวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 แล้ว (หน้า 61 และ 62) จะเห็นได้ว่าประชาชนในจังหวัดชลบุรี ได้เลือกผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้แทนทั้งหมด

การเลือกตั้งในจังหวัดอุษายานัน มีผู้แทนได้ 3 คน ปรากฏว่า ผู้สมัครจากพรรคเสรีมนังคศิลา ได้รับเลือก 2 คน แต่คะแนนทางกันถึง 22,447 คะแนน และมีผู้สมัครไม่สังกัดพรรคการเมืองใด ได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับที่ 2 คนอยู่

ส่วนจังหวัดสุพรรณบุรีนั้น มีผู้แทนได้ 3 คน ประชาชนได้เลือกผู้แทนจากพรรคการเมือง 2 พรรค คือ เลือกผู้แทนจากพรรคขบวนการไทยปาร์ค 1 คนและพรรคสหภูมิ 2 คน โดยมีอันดับติดกัน และมีคะแนนไล่เลี่ยกัน เป็นที่ 2 และ 3 แต่ก็ไม่อาจกล่าวได้ว่า เป็นการเลือกพรรคการเมือง เพราะถ้าได้พิจารณาผลของการเลือกตั้ง ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 และการเลือกตั้งในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ประกอบด้วยแล้ว จะเห็นว่า ประชาชนได้ออกเสียงเลือก นายพีร์ บุนนาค และนายทองหยด จิตตวีระ เพราะคุณสมบัติส่วนตัวของเขานั้นเอง เนื่องจากการเลือกตั้งในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 นั้น นายพีร์ บุนนาค ได้สมัครรับเลือกตั้งในนามของขบวนการไทยปาร์ค และต่อมาในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 เขาได้สมัครรับเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้ง ส่วนนายทองหยด จิตตวีระ นั้นเช่นเดียวกัน ในการเลือกตั้งครั้งนี้ เขาสมัครรับเลือกตั้ง

ในนามของพรรคเสรีมันักศิลา และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500
 เขาคัดสมัครในนามของพรรคสหภูมิ ต่อมาในการเลือกตั้งครั้งหลังสุด เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์
 พ.ศ. 2512¹³ เขาได้สมัครในนามของพรรคสหประชาไทย แต่ก็ได้รับการเลือกตั้งทั้ง 3 ครั้ง
 จึงแสดงว่า ประชาชนเลือก เพราะคุณสมบัติส่วนตัวมากกว่าพรรคการเมือง ดังจะพิจารณา
 ได้จากตารางที่ 12 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ตารางแสดงคะแนนเสียงของผู้แทนในจังหวัดภาคกลาง(การเลือกตั้ง 26 กพ. 2500)

จังหวัด	ชื่อผู้ได้รับเลือก	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	เสรีมนงา	ไม่สังกัด	อื่น ๆ
พระนคร	จอมพล ป. พิบูลสงคราม	137,735	-	✓	-	-
	นายควง อภัยวงศ์	118,457	✓	-	-	-
	พล.อ. เกา บริรักษ์วิทยกิจ	106,144	-	✓	-	-
	พล.อ.ท. มณี มหาสินธุระ เวชยัน 101,005 ตรงสัญญา		-	✓	-	-
	พล.ท. บุญฤดี เทพหัสดิน ณ อยุธยา	92,189	-	✓	-	-
	นาวาโท พระประยทธชวลิต	90,772	✓	-	-	-
	พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ	90,703	-	✓	-	-
	พล.อ. มังกร พรหมโยธี	85,310	-	✓	-	-
	พล.อ. หลวงสวัสดิศรัยบุตร	83,014	-	✓	-	-
	ธนบุรี	นายโถง สุวรรณทัต	48,773	✓	-	-
นายมนัส สุวรรณทัต		31,445	✓	-	-	-
นายสุริยะ ชิตตะสังขะ		30,017	-	✓	-	-
อยุธยา	นายประเสริฐ บุญสม	69,021	-	✓	-	-
	นายสมศักดิ์ ชมจันทร์	50,325	-	-	✓	-
สุพรรณบุรี	พล.ต. หลวงจบกกระบวนบุทข	46,574	-	✓	-	-
	นายพีร บุนนาค	32,526	-	-	-	ชบวนการไฮค
	นายทองหยด จิตตะวัระ	24,086	-	✓	-	-
	นายถวิล วัฏฏานนท์	22,304	-	✓	-	-

ที่มา: รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน 10 กุมภาพันธ์ 2512 ของกรมการปกครอง หน้า 188 และ 212
 แจกแจงตารางโดย ชาร์น ภาวะสหการ.

¹³ ผลการเลือกตั้งของจังหวัดสุพรรณบุรี ครั้งที่ 11 ถึง 11
 การเลือกตั้งวันที่ 26 กพ. 2500   การเลือกตั้ง 15 ธค. 2500   การเลือกตั้ง 10 กพ. 2512

นายพีร บุนนาค -ชบวนการไฮคปาร์ค	นายพีร บุนนาค -สหภูมิ	นายสุจิตต ติลาเจริญ -ไม่สังกัด
นายทองหยด จิตตะวัระ -เสรีมนงา	นายทองหยด จิตตะวัระ -สหภูมิ	นายวิภาส อินสว่าง - "
นายถวิล วัฏฏานนท์ - "	นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ์ -ปชป.	นายทองหยด จิตตะวัระ -สพท.
		นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ์ -

ตารางที่ 13 ตารางแสดงจำนวนจังหวัดที่ใช้ในการวิเคราะห์(การเลือกตั้งวันที่ 15 ธค. 2500)

จังหวัด	จำนวนสมาชิกที่มีได้	พรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้ง			
		ประชาธิปไตย	สหภูมิ	ไม่สังกัดพรรค	อื่น ๆ
พระนคร	9	8	-	1	-
ธนบุรี	3	3	-	-	-
เขียงราย	5	3	-	1	1
เขียงใหม่	5	2	1	2	-
นครสวรรค์	4	1	-	3	-
ลำปาง	3	3	-	-	-
นครราชสีมา	6	-	3	3	-
อุบลราชธานี	7	1	4	2	-
ขอนแก่น	5	-	-	-	5
อุดรธานี	4	1	1	-	2
สุรินทร์	3	-	1	2	-
ศรีสะเกษ	4	-	1	1	2
บุรีรัมย์	3	-	-	1	2
ร้อยเอ็ด	4	1	1	2	-
มหาสารคาม	3	-	2	-	1
นครพนม	3	-	3	-	-
กาฬสินธุ์	3	-	-	3	-
ชัยภูมิ	3	-	1	2	-
นครศรีธรรมราช	4	1	3	-	-
สงขลา	3	1	-	2	-
อยุธยา	3	-	1	2	-
สุพรรณบุรี	3	1	2	-	-

ที่มา: กรมมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่ม 2, หน้า 48 - 56.
 แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

สำหรับการเลือกตั้งในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ผู้เขียนได้ศึกษา
วิเคราะห์จากผลของการเลือกตั้งในจังหวัดต่าง ๆ ตามร่างที่ 13 หน้า 79

ในตารางที่ 10 นั้น ผู้เขียนได้วิเคราะห์ผลการเลือกตั้งของจังหวัดภาคเหนือ
ซึ่งมีจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ นครสวรรค์ และลำปาง ในจังหวัดเชียงรายนั้น มี
ผู้แทนได้ 5 คน ประชาชนมีใต้ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกของพรรคใดพรรคหนึ่งทั้งหมด แต่
ได้เลือกผู้แทนจากพรรคประชาธิปัตย์ 3 คน พรรคเสรีมนังคศิลา 1 คน และผู้ไม่สังกัดพรรค
อีก 1 คน สำหรับผู้แทนของพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้รับเลือกตั้งครั้งนี้ ไม่ได้คะแนนเกาะ
กลุ่มกัน เพราะปรากฏว่า ผู้ที่ได้รับเลือกในอันดับที่ 1 และ 3 นั้น คะแนนห่างกันถึง 7,731
คะแนน และมีผู้สมัครของพรรคเสรีมนังคศิลาмаคันในอันดับที่ 2 และเมื่อพิจารณาผู้สมัคร
ของพรรคอื่นที่ได้รับเลือกเป็นผู้แทนในครั้งนี้ ก็จะได้เห็นว่า มี พ.อ. นายวรการบัญชา
เป็นผู้สมัครของพรรคเสรีมนังคศิลา และนายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ซึ่งสมัครโดยไม่สังกัดพรรค
การเมืองใด บุคคลทั้งสองนี้ เป็นผู้สมัครที่เคยได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมานานหลายครั้งแล้ว
ไม่ว่าจะสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองใด จึงแสดงให้เห็นว่า ประชาชนได้เลือก
คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่าเลือกพรรค (ดูตารางที่ 1 หน้า 47)

ส่วนการเลือกตั้งในจังหวัดเชียงใหม่ และนครสวรรค์นั้น ประชาชนใต้ออก
เสียงเลือกผู้สมัครจากพรรคการเมืองหลายพรรค รวมทั้งผู้ไม่สังกัดพรรคการเมืองใดด้วย

สำหรับการเลือกตั้งในจังหวัดลำปางนั้น เมื่อพิจารณาถึงผลของการเลือกตั้ง
ครั้งอื่น ๆ ประกอบ (ดูตารางที่ 1 หน้า 47) ก็จะได้เห็นว่า นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์
และนายอินทูล วรกุล เป็นบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาหลายครั้งแล้ว ทั้งก่อนที่ระบบ
พรรคการเมืองจะเขามามีบทบาทในการเลือกตั้งด้วย จึงกล่าวได้ว่า ประชาชนได้ลงคะแนน
เสียงโดยถือเอาคุณสมบัติส่วนตัวเป็นเครื่องตัดสินในการออกเสียงเลือกตั้ง ดังตารางแสดง
คะแนนเสียงที่ผู้แทนแต่ละคนได้รับ ดังนี้ (ตาราง 14)

ตารางที่ 14 ตารางแสดงคะแนนเสียงที่ผู้แทนแต่ละคนได้รับ (การเลือกตั้ง 15 ธันวาคม 2500)

จังหวัด	ชื่อผู้ได้รับเลือก	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	สหภูมิ	ไม่สังกัด	อื่น ๆ
เชียงใหม่	นายสงศักดิ์ สายปัญญา	39,494	✓	-	-	-
	พ.อ. นายวรการบัญชา	37,327	-	-	-	ม.น.ค.ค.ล.
	นายแถม นุชเจริญ	31,763	✓	-	-	-
	นายประพันธ์ อัมพช	29,800	✓	-	-	-
	นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์	27,002	-	-	✓	-
เชียงใหม่	นายไชยณรงค์ ฉ. เชียงใหม่	74,283	-	-	✓	-
	นายทองดี อิศราธิวัน	71,758	-	-	✓	-
	นายสกิจ นมมานเหมินท์	65,731	-	✓	-	-
	นายวรศักดิ์ นิมานนท์	53,695	✓	-	-	-
	นายไกรสร ตันติพงศ์	51,582	✓	-	-	-
นครสวรรค์	ขุนวิวัฒน์ สุวิทยา	32,859	-	-	✓	-
	นายใหญ่ ศวิตชาติ	32,751	✓	-	-	-
	นายสวัสดิ์ คำประกอบ	27,847	-	-	✓	-
	นายอวยชัย ชนะศรี	27,708	-	-	✓	-
ลำปาง	นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์	57,538	✓	-	-	-
	นายบุญเรือง ชุมอินทจักร	52,278	✓	-	-	-
	นายอินทูล วรกุล	49,365	✓	-	-	-

ที่มา: กรมมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่ม 2, หน้า 67, 68, 75 และ 91 แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

ตารางที่ 15

ตารางแสดงคะแนนเสียงที่ผู้แทนแต่ละคนได้รับ (การเลือกตั้ง 15 ธ.ค. 2500)

จังหวัด	ผู้ได้รับเลือกตั้ง	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	สหภูมิ	ไม่สังกัดพรรค	อื่น ๆ
นครราชสีมา	นายอารีย์ ต้นดีเวชกุล	38,929	-	✓	-	-
	นายเลือน พงษ์โสภณ	38,540	-	-	✓	-
	ร.ท. สมพันธ์ ชันชะวานะ	36,949	-	✓	-	-
	นายเนตร เขมะโยธิน	36,867	-	✓	-	-
	นายจรูญ กลมเพชร	35,047	-	-	✓	-
	ขุนคองฤทธิศึกษากร	34,840	-	-	✓	-
อุบลราชธานี	นายฟอง สิทธิธรรม	54,649	✓	-	-	-
	นายทิม ภูริพัฒน์	52,185	-	✓	-	-
	นายวีระ รมยะรูป	49,622	-	✓	-	-
	น.ส. อรอินทร ภูริพัฒน์	48,488	-	✓	-	-
	นายณัน บุญจิต	44,521	-	✓	-	-
	นายเลียง ไชยกาล	44,384	-	-	✓	-
	นายนาถ เงินทาบ	43,464	-	-	✓	-
ขอนแก่น	นายแคล้ว นรปติ	49,219	-	-	-	เสรีชนธุรกิจ ไฮดรากร
	นายทวิศักดิ์ ตรีพล	40,201	-	-	-	เสรีชนธุรกิจ
	นายเจริญ ปราบ ณ ศักดิ์	32,997	-	-	-	เสรีชนธุรกิจ
	นายสว่าง ทรายชู	28,301	-	-	-	เสรีชนธุรกิจ
	นายจารุบุตร เรืองสุวรรณ	28,207	-	-	-	เสรีประชาธิปไตย
อุดรธานี	นายฉวง เอี่ยมศิลา	37,072	-	-	-	เสรีประชาธิปไตย
	นายบุญคุ้ม จันทร์ศรีสุริยวงศ	35,571	-	-	-	เสรีประชาธิปไตย
	นายศรี สงคราม	16,653	✓	-	-	-
	นายวรพจน์ วงศ์สง่า	15,349	-	✓	-	-
สุรินทร์	นายญาติ ไหวคี่	37,870	-	✓	-	-
	นายเปลื้อง วรวิเศษศรี	34,400	-	-	✓	-
	นายสุธี ภูพานิช	30,371	-	-	✓	-
ศรีสะเกษ	นายสง่า วัชรภรณ์	28,974	-	-	✓	-
	นายพรชัย แสงชัยจิ	20,372	-	-	-	เสรีชนธุรกิจ
	นายบุรณะ จัมปาพันธ์	19,119	-	✓	-	-
	นายเทพ โชตินุชิต	18,969	-	-	-	เสรีชนธุรกิจ

จังหวัด	ผู้ได้รับเลือกตั้ง	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	สหภูมิ	ไม่สังกัด	อื่น ๆ
บุรีรัมย์	นายแฉ่ม วงศ์อำมาตย์	24,316	-	-	✓	
	นายสอิ่ง มารังกุล	19,966	-	-	-	ผู้สมัครอิสระ
	นายโตะ แก้วเสมา	18,336	-	-	-	"
ร้อยเอ็ด	นายบรรเจิด สายเชื้อ	27,977	-	✓	-	-
	นายฉันทน์ จันทชุม	25,944	-	-	✓	-
	นายจรินทร์ สุวรรณธาดา	24,093	-	-	✓	-
	นายสมพร จรุงมาศ	20,708	✓	-	-	-
มหาสารคาม	นายเกียรติ นาคะพงษ์	32,500	-	✓	-	-
	นายศิริก บุษุเสริม	29,416	-	✓	-	-
	นายเกตุ วงศ์กาภัย	24,227	-	-	-	อิสระ
นครพนม	นายสงวน จันทรสชา	54,020	-	✓	-	-
	นายบุญนาค อุนันทรย์	37,528	-	✓	-	-
	นายสุข รอมบรู	34,694	-	✓	-	-
กาฬสินธุ์	นายชาญยุทธ ไชยคำมิ่ง	23,776	-	-	✓	-
	นายสเปน พลพัฒน์	18,619	-	-	✓	-
	นายชาญ สิริกุล	14,309	-	-	✓	-
ชัยภูมิ	นายเลิศ สัมพันธ์รักษ์	20,453	-	✓	-	-
	นายวิเชียร สาคะวิชานนท์	20,269	-	-	✓	-
	นายพัฒน์ นีวาตานนท์	19,827	-	-	✓	-

ที่มา: กรมมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่ม 2, หน้า 60 - 102.

แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

ในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ผู้เขียนได้ศึกษาวิเคราะห์จาก จังหวัดต่าง ๆ 12 จังหวัด ตามตารางที่ 15 หน้า 82 ในจังหวัดนครราชสีมา นั้น มีผู้ แทนได้ 6 คน ประชาชนในท้องถิ่นเลือกผู้สมัครจากพรรคสหภูมิ 3 คน และเลือกผู้สมัคร ที่ไม่สังกัดพรรคเป็นตัวแทนอีก 3 คน สำหรับผู้สมัครที่ได้รับเลือกจากพรรคสหภูมินั้น คณะแน มีได้เกาะกลุ่มกัน เพราะผู้ได้รับเลือกในอันดับที่ 1 และ 3 นั้น มีคะแนนต่างกัน 1,980 คะแนน โดยมีผู้สมัครที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองใดได้รับเลือกเป็นอันดับที่ 2 คนอยู่ ส่วนผู้ ได้รับเลือกในอันดับที่ 1 คือ นายอารีย์ ทัศนวิเศษกุล ซึ่งสมัครในนามของพรรคสหภูมินี้ ในการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว เขาได้สมัครในนามของพรรคเสรีประชาธิปไตย และก็ได้รับการ เลือกตั้งด้วย จึงเห็นได้ชัดเจนว่า ประชาชนเลือกนายอารีย์ เพราะคุณสมบัติส่วนตัวนั่นเอง

ในจังหวัดอุบลราชธานี มีผู้แทนได้ 7 คน และมีผู้แทนจากพรรคประชาธิปัตย์ 1 คน มาจากพรรคสหภูมิ 4 คน และไม่สังกัดพรรคการเมืองใดอีก 2 คน การที่ผู้สมัคร สังกัดพรรคสหภูมิได้รับเลือก 4 คน ก็มีใ้หมายความว่าประชาชนได้เลือกพรรคการเมือง เพราะถ้าพิจารณาผู้สมัครเป็นรายบุคคลแล้ว จะเห็นว่า นายทิม ภูมิพัฒน์ ผู้สมัครคนหนึ่ง ของพรรคสหภูมิ ก็เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนของจังหวัดอุบลราชธานีหลายครั้งแล้ว ส่วนนางสาวอรอินทร ภูมิพัฒน์ ซึ่งได้รับการเลือกตั้งด้วยนั้น ก็เพราะเป็นผู้สมัครที่มาจากตระกูล ภูมิพัฒน์ ซึ่งมักจะได้รับการเลือกตั้งในจังหวัดนี้อยู่เสมอ (ดูตารางที่ 1 หน้า 47) ส่วน นายณัน บุญจิต ผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นอันดับที่ 5 ของพรรคสหภูมินี้ เมื่อคุณผลของ การเลือกตั้งในครั้งที่แล้ว เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ก็ปรากฏว่า เขาเคย สมัครในนามของพรรคเสรีมันังคศิลา ก็ได้รับเลือกตั้งด้วย

ในจังหวัดขอนแก่น มีผู้แทนของพรรคเสรีธรรมได้รับการเลือกตั้ง 3 คน แต่ คณะแนก็มีได้เกาะกลุ่มกัน เพราะปรากฏว่า ผู้ได้รับการเลือกตั้งในอันดับที่ 1 และ 3 นั้น คณะแนต่างกัน 16,262 คะแนน โดยมีผู้แทนจากพรรคขบวนการไฮด์ปาร์กได้รับเลือกเป็น อันดับที่ 2 คนอยู่

ในจังหวัดอุดรธานี มีผู้แทนได้ 4 คน ปรากฏว่า ผู้สมัครจากพรรค เสรีประชาธิปไตยได้รับเลือกเป็นอันดับที่ 1 และ 2 แม้คะแนนจะใกล้เคียงกัน แต่เมื่อ

พิจารณาผลของการเลือกตั้งครั้งต่อมาในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ปรากฏว่า นายฉวง เอี่ยมศิลา สมาชิกในนามของพรรคสหประชาไทยก็ได้รับการเลือกตั้งอีก จึงแสดงว่า ประชาชนเลือกคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครแต่ละคนมากกว่า สำหรับการเลือกตั้งในจังหวัดสุรินทร์ นั้น ผู้สมัครของพรรคสหภูมิได้รับการเลือกตั้ง 1 คน และผู้สมัครไม่สังกัดพรรคได้รับการเลือกตั้ง 2 คน ส่วนในจังหวัดศรีสะเกษ ประชาชนได้เลือกพรรคสหภูมิ 1 คน ผู้ไม่สังกัดพรรค 1 คน และพรรคเสรีธรรม 2 คน แต่ได้เป็นอันดับที่ 2 และ 4 โดยมีคะแนนเท่ากับ 1,403 คะแนน

สำหรับจังหวัดนครพนม ได้เลือกผู้แทนจากพรรคสหภูมิทั้ง 3 คน แต่ถาพิจารณาการเลือกตั้งครั้งก่อนแล้วจะเห็นว่า ประชาชนมิได้เลือกพรรคเป็นสำคัญ ดังจะพิจารณาได้จากผลการเลือกตั้งเปรียบเทียบดังนี้

การเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500

นายสงวน จันทรสชา - เสริมนั่งฯ

นายสุข รอบรู้ - ปชป.

นายชวน กิติศรีวิรัตน์ - ปชป.

การเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500

นายสงวน จันทรสชา - สหภูมิ

นายบุญนาค อนันตชัย - สหภูมิ

นายสุข รอบรู้ - สหภูมิ

จากการเลือกตั้งทั้งสองครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ประชาชนมิได้เลือกเพราะผู้สมัครสังกัดพรรคสหภูมิ แต่เป็นผู้สมัครที่ประชาชนเคยเลือกมาแล้ว แมว่าผู้สมัครจะย้ายสังกัดพรรค ประชาชนยังคงเลือกอยู่ เช่นเดิม เช่น การที่นายสงวน จันทรสชา ได้รับการเลือกตั้งในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ในนามของพรรคเสริมนั่งฯคศิลา และต่อมาในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ก็ได้สมัครในนามของพรรคสหภูมิก็ได้รับการเลือกตั้งอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายสุข รอบรู้ ได้สมัครรับเลือกตั้ง 2 ครั้ง ในนามของพรรคการเมืองที่มีนโยบายตรงกันข้าม นั่นคือในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 เขาสมัครในนามของพรรคประชาธิปไตย แต่ต่อมาในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 กลับสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคสหภูมิ แต่ก็ได้รับการเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้ง จึงแสดงให้เห็นว่า ประชาชนไม่ได้สนใจว่าผู้สมัครแต่ละคนจะสมัครรับเลือกตั้งโดยสังกัดพรรคใด แต่จะสนใจคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครแต่ละคนมากกว่า

ตารางที่ I 6 ตารางแสดงคะแนนเสียงที่ผู้แทนแต่ละคนได้รับ (การเลือกตั้ง 15 ธ.ค. 2500)

จังหวัด	ผู้ได้รับเลือก	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	สหภูมิ	ไม่สังกัด	อื่น ๆ
นครศรีธรรมราช	นายไสว สวัสดิ์สาร	39,389	✓	-	-	-
	นายหอม อปรมย์	31,933	-	✓	-	-
	นายฉ่ำ จำรัสเนตร	31,680	-	✓	-	-
	นายปรีดา คานตระกูล	20,214	-	✓	-	-
สงขลา	นายประสิทธิ์ จุลละเกศ	36,911	-	-	✓	-
	นายคล้าย ละอองมณี	33,348	✓	-	-	-
	นายเรือ ทัพยมณี	27,088	-	-	✓	-

ที่มา: กรมมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่ม 2, หน้า 74-95

แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ของจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นก็ปรากฏผลเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ที่ได้วิเคราะห์มาแล้วว่า ประชาชนมิได้ออกเสียงให้กับผู้สมัครพรรคใดพรรคหนึ่ง แต่มักจะเลือกผู้ที่ตนพอใจเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในการเลือกตั้งของจังหวัดนครศรีธรรมราชนี้ ประชาชนได้เลือกสมาชิกพรรคสหภูมิ 3 คน และเลือกสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ 1 คน แม้ว่าประชาชนจะเลือกผู้สมัครจากพรรคสหภูมิ 3 คน แต่ถาพิจาณาผลการเลือกตั้งในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 และวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512¹⁴ จะเห็นว่า นายหอม อปรมย์ เป็นผู้สมัครที่ได้รับ

¹⁴ ผลการเลือกตั้งทั้ง 3 ครั้ง ตั้งแต่ครั้งที่ 9 ถึง ครั้งที่ 12 ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500

15 ธันวาคม พ.ศ. 2500

10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512

นายฉ่ำ จำรัสเนตร-พรรคประชาธิปัตย์

นายไสว สวัสดิ์สาร-ปชป.

พล.ต.ท. ชูพันธ์รักษาเขต-ปชป.

นายไสว สวัสดิ์สาร - ปชป.

นายหอม อปรมย์ - สหภูมิ

นายสุรินทร์ มาศิศก-ปชป.

ร.ต.อ. เปี่ยม บุญยโชติ-พรรคประชาธิปัตย์

นายฉ่ำ จำรัสเนตร-สหภูมิ

นายชอบ ภารา - ปชป.

นายหอม อปรมย์ - เสริมสร้าง

นายปรีดา คานตระกูล-สหภูมิ

นายมนัส สุวรรณรัตน์-ปชป.

นายแนบ ผ่องแผ้ว - ปชป.

นายหอม อปรมย์ - สปท.

เลือกตั้งทั้งสามครั้ง แต่นายนอม อปรมัย สมัคร์ในนามของพรรคการเมืองที่ต่างกันทุกครั้ง ส่วน
 นายฉ่ำ จำรัสเนตร เป็นผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งมาตั้งแต่ได้มีการเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต ซึ่ง
 ขณะนั้นยังไม่มีพรรคการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องของการเลือกตั้ง แมตต่อมาภายหลังจากที่มีพรรคการเมือง
 แล้ว นายฉ่ำ จำรัสเนตร ก็ยังคงได้รับเลือกเป็นผู้แทนอีก

ส่วนในจังหวัดสงขลานั้น ประชาชนได้เลือกผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ 1 คน
 และผู้สมัครที่ไม่สังกัดพรรคอีก 2 คน จึงแสดงให้เห็นว่าประชาชนเลือกคุณสมบัติของผู้สมัครแต่ละ
 คนมากกว่าที่จะเลือกพรรค

ตารางที่ 17 ตารางแสดงคะแนนเสียงที่ผู้แทนแต่ละคนได้รับ (การเลือกตั้งวันที่ 15 ธ.ค.2500)

จังหวัด	ผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	สหภูมิ	ไม่สังกัดพรรค	อื่น
พระนครศรีอยุธยา	พ.ต.ควง อภัยวงศ์	97,274	✓	-	-	-
	หลวงอังคณาภิรมย์	73,916	✓	-	-	-
	น.ท.พระประยูรชวลิตี ร.น.	70,934	✓	-	-	-
	พล.ร.ต.ชลิต กุลขำรชกร ร.น.	68,330	✓	-	-	-
	ร.ท.ถวิล ระวังภัย	67,671	✓	-	-	-
	นายสมบุญ ศิริธร	64,134	✓	-	-	-
	ร.อ.หลวงศุภชลาศัย	58,528	✓	-	-	-
	หลวงศรีศาทิพิช	56,416	✓	-	-	-
	พล.อ.เภา บริรักษ์บุษยกิจ	48,423	-	-	✓	-
ธนบุรี	นายไถง สุวรรณทัต	48,421	✓	-	-	-
	พล.ร.ต.ทหาร ขำหิรัญ	39,754	✓	-	-	-
	นายมนัส สุวรรณทัต	36,578	✓	-	-	-
อยุธยา	นายนิคม สุขพัฒน์	44,902	-	✓	-	-
	นายสมศักดิ์ ชมจันทร์	41,327	-	-	✓	-
	นายประเสริฐ บุญสม	33,655	-	-	✓	-
สุพรรณบุรี	นายพีร์ บุนนาค	36,148	-	✓	-	-
	นายทองหยุด จิตศิริระ	24,931	-	✓	-	-
	นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ	19,663	✓	-	-	-

ที่มา:- รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของกระทรวงมหาดไทย เล่ม 2 หน้า 58
 59 81 และ 99
 แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

สำหรับการวิเคราะห์การออกเสียงของประชาชนในภาคกลางนี้ ถ้าพิจารณาผลของคะแนนเลือกตั้งในตารางที่ 17 แล้ว จะเห็นว่าการเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรีนั้น พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้งทั้ง 3 คน และในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนสมาชิกสภา 9 คน นั้น ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้งถึง 8 คน และมีคะแนนเกาะกลุ่มกันไปด้วย จึงเป็นผลการเลือกตั้งที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าประชาชนทั้งสองจังหวัดนี้ มีความเจริญทางการศึกษา และทางเศรษฐกิจพอสมควร และได้เรียนรู้ถึงระบบพรรคการเมืองมาบ้างแล้ว จึงได้ลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองพรรคเดียวทั้งหมด และก็ได้ปรากฏว่า ในการเลือกตั้งครั้งต่อมา ทั้งจังหวัดพระนครและธนบุรีก็เป็นเพียง 2 จังหวัดเท่านั้น ที่ประชาชนได้ลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง โดยเฉพาะ (ดูตารางการเลือกตั้งของจังหวัดพระนคร - ธนบุรี หน้า 61 และ 62.)

ส่วนผลการเลือกตั้งของจังหวัดอยุธยา ก็ยังคงเหมือนจังหวัดอื่น ๆ นั้นเอง ประชาชนยังคงออกเสียงให้กับพรรคการเมืองต่าง ๆ ทั่วไป มิได้เลือกพรรคใดพรรคหนึ่ง โดยเฉพาะ ดังเช่นที่ปรากฏในจังหวัดชลบุรี และเริ่มพบได้ในจังหวัดพระนครเช่นกัน

ส่วนในจังหวัดสุพรรณบุรีนั้น ปรากฏว่าประชาชนได้เลือกผู้สมัครจากพรรคสหภูมิ 2 คน แล้วเลือกผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ 1 คน แต่การที่ประชาชนได้เลือกผู้สมัครจากพรรคสหภูมิ 2 คน โดยมีคะแนนเกาะกลุ่มกันนั้น มิใช่เป็นการเลือกพรรคอย่างแน่นอน เพราะปรากฏว่าในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 นายพีร์ บุนนาค สมัครรับเลือกในนามของพรรคชวอนการไฮด์ปาร์ค ก็ได้รับการเลือกตั้งและในครั้งนั้นเขาสมัครในนามของพรรคสหภูมิก็ได้รับการเลือกตั้งอีกเช่นเคย ส่วนนายทองหยด จิตตวิระ นั้น ได้รับเลือกตั้งเป็นตัวแทนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 และวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512¹⁵ ทั้ง ๆ ที่ เขาสมัครในนามของพรรคการเมืองที่ต่างกันทั้ง 3 ครั้ง สำหรับนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ แม้จะได้รับการเลือกตั้งในนามของ

¹⁵ ผลการเลือกตั้ง ตั้งแต่ครั้งที่ 9 ถึง ครั้งที่ 12 ของจังหวัดสุพรรณบุรี

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500	วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500	วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512
นายพีร์ บุนนาค - ชวอนไฮด์ปาร์ค	นายพีร์ บุนนาค - สหภูมิ	นายจิตต์ ศิลเจริญ - ไม่สังกัด
นายทองหยด จิตตวิระ - เสริมสร้าง	นายทองหยด จิตตวิระ - สหภูมิ	นายวิภาส อินสว่าง - ไม่สังกัด
นายถวิล วัฏฏานนท์ - เสริมสร้าง	นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ - ปชป.	นายทองหยด จิตตวิระ
		นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ - สปท.
		- สุวรรณ - สปท.

พรรคประชาธิปัตย์เพียงคนเดียว แต่หาพิจารณาผลการเลือกตั้งครั้งต่อมา ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ประกอบด้วยแล้ว จะเห็นว่า แม้เขาจะย้ายสังกัดพรรคไปสมัครในนามของพรรคสหประชาไทย ก็ยังคงได้รับเลือกตั้งเป็นตัวแทน จึงแสดงว่า ประชาชนมิได้เลือกพรรคการเมือง แต่เลือกคุณสมบัติของผู้สมัครแต่ละคนมากกว่า

ตารางที่ 18 ตารางแสดงจำนวนจังหวัดที่ไขว้เคราะห้ (การเลือกตั้งวันที่ 10 กพ. 2512)

จังหวัด	จำนวนสมาชิก ทีมใด	พรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้ง			
		ประชาธิปัตย์	สหประชาไทย	ไมสังักัด	อื่น ๆ
พระนคร	15	15	—	—	—
ธนบุรี	6	6	—	—	—
เขียงรายุ	7	6	1	—	—
เขียงใหม่	6	2	1	3	—
นครสวรรค์	5	1	2	2	—
ลำปาง	4	3	—	—	1
นครราชสีมา	9	—	5	4	—
อุบลราชธานี	9	1	1	3	4
ขอนแก่น	7	—	1	2	4
อุดรธานี	6	—	3	2	1
สุรินทร์	5	1	2	2	—
ศรีสะเกษ	5	—	—	4	1
บุรีรัมย์	5	—	2	3	—
ร้อยเอ็ด	5	2	1	2	—
มหาสารคาม	4	—	2	2	—
นครพนม	4	1	1	1	1
กาฬสินธุ์	4	1	—	3	—
ชัยภูมิ	4	3	—	1	—
นครศรีธรรมราช	6	5	1	—	—
สงขลา	4	1	1	2	—
อยุธยา	4	—	3	1	—
สุพรรณบุรี	4	—	2	2	—

ที่มา: กรมการปกครอง, รายงานวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภา 10 กุมภาพันธ์ 2512

หน้า 401 - 455.

แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

จากตารางที่ 18 เป็นตารางที่แสดงเห็นถึงจังหวัดต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้เลือกมาศึกษาวิเคราะห์ถึงผลของการเลือกตั้งในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512

ในจังหวัดภาคเหนือคือจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ นครสวรรค์ และลำปาง เป็นจังหวัดตัวแทนของภาคนี้ เพราะทั้ง 4 จังหวัดนี้ มีผู้แทนจังหวัดละหลายคน (ดูตารางที่ 19) ในจังหวัดเชียงรายมีผู้แทนได้ 7 คน ประชาชนได้เลือกผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์เป็น ผู้แทน 6 คน โดยมีคะแนนเกาะกลุ่มกัน จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าประชาชนได้เลือกพรรค การเมือง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผลของการเลือกตั้งนี้อาจเป็นข้อยกเว้นที่ประชาชนได้เริ่มเห็น ความสำคัญของพรรคการเมืองแล้วก็เป็นได้ ส่วนในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ประชาชนได้เลือก ผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ 2 คน เลือกผู้สมัครสังกัดพรรคสหประชาไทย 1 คน และเลือก ผู้สมัครที่ไม่สังกัดพรรคถึง 3 คน โดยมีคะแนนของผู้แทนพรรคประชาธิปัตย์ทั้ง 2 คน ห่างกัน ถึง 12,304 คะแนน ได้รับการเลือกตั้งในอันดับที่ 1 และ 5

สำหรับจังหวัดนครสวรรค์ ประชาชนได้ลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครสังกัดพรรค ประชาธิปัตย์ 1 คน พรรคสหประชาไทย 2 คน โดยได้รับการเลือกตั้งในอันดับที่ 1 และ 5 และมีคะแนนห่างกัน 9,375 คะแนน โดยมีผู้สมัครไม่สังกัดพรรค 2 คน ได้อันดับที่ 3 และ 4 ส่วนในจังหวัดลำปาง ปรากฏว่า ประชาชนได้ลงคะแนนเลือกผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ 3 คน และเลือกผู้สมัครจากพรรคแนวประชาธิปไตย 1 คน สำหรับผู้แทนของพรรคประชาธิปัตย์ก็ เป็นบุคคลที่เคยได้รับการเลือกตั้งมาหลายครั้งแล้ว (ดูตารางที่ 1 หน้า 47) เช่น นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ ส่วนนายบุญเรือง ชุมอินจิกร นั้น แม้จะเป็นผู้แทนสังกัดพรรค ประชาธิปัตย์ตลอดเวลา แต่ไม่อาจจะกล่าวได้ว่า ประชาชนเลือกเพราะสังกัดพรรค ประชาธิปัตย์ ผู้เขียนเห็นว่าควรจะต้องรอดูผลของการเลือกตั้งครั้งต่อไปด้วย

การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนทั้ง 4 จังหวัด ในภาคเหนือนี้ อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนในจังหวัดเชียงรายและลำปางเริ่มสนใจพรรคการเมือง เพราะ ปรากฏว่าในจังหวัดเชียงรายสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับการเลือกตั้งถึง 6 คน ในจำนวน ผู้แทนทั้งหมด 7 คน และมีคะแนนเกาะกลุ่มไปด้วย ในขณะที่เดียวกัน ที่จังหวัดลำปาง ประชาชนก็ได้เลือกสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้แทนถึง 3 คน โดยมีคะแนนเกาะกลุ่มกัน ดังจะดูได้จากตารางผลการเลือกตั้งของประชาชนได้ ดังนี้

ตารางที่ 19 ตารางแสดงคะแนนเสียงที่ผู้แทนแต่ละคนได้รับ (10 กุมภาพันธ์ 2512)

จังหวัด	ชื่อผู้ได้รับเลือก	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง				
			ปชป.	สปท.	ไม่สังกัด	อื่น ๆ	
เชียงราย	จ.ส.อ. ทรงธรรม ปัญญาดี	88,431	✓	-	-	-	
	นายขวัญชัย ลาภากิจ	69,834	✓	-	-	-	
	นายบุญเรือง กิจกล้าสวด	44,721	✓	-	-	-	
	นายสวัสดิ์ ดวงใจเอกราช	40,482	✓	-	-	-	
	นายแก้ว นนทเจริญ	38,138	✓	-	-	-	
	นายอินทอัย สรรพศรี	38,127	✓	-	-	-	
	ร.ท. นายแพทย์สมเสียม รัตนศักดิ์	37,392	-	✓	-	-	
เชียงใหม่	นายไกรสร ตันติพงศ์	86,512	✓	-	-	-	
	นายทองคำ อิศระชิวิน	77,656	-	-	✓	-	
	นายบุญเลิศ ชินวัตร	76,267	-	-	✓	-	
	นายปรีดา พัฒนาถาวร	76,022	-	✓	-	-	
	นายวรศักดิ์ นิมานันท์	74,208	✓	-	-	-	
	เจาบุญเลิศ ณ เชียงใหม่	61,504	-	-	✓	-	
	นายสวัสดิ์ คำประกอบ	49,883	-	✓	-	-	
นครสวรรค์	นายใหญ่ ศวิตชาติ	42,493	✓	-	-	-	
	ร.ต.อ. คร. วิชัย ฉายประเสริฐ	41,953	-	-	✓	-	
	นายประเทือง คำประกอบ	41,782	-	-	✓	-	
	นายพิชัย มากคุณ	40,508	-	✓	-	-	
	ลำปาง	นายไพฑูรย์ เกื้อแก้ว	56,743	-	-	-	แนวประชาชนไทย
		นายบุญเท่ง ท่องสวัสดิ์	51,030	✓	-	-	-
		นายบุญเรือง ชุมอินทรจักร	38,444	✓	-	-	-
นายเสริม จินาสวัสดิ์		33,046	✓	-	-	-	

ที่มา: กรมการปกครอง, รายงานวิเคราะห์การเลือกตั้งสมาชิกสภา 10 กุมภาพันธ์ 2512, แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ผู้เขียนได้นำเอาจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี ขอนแก่น อุดรธานี สุรินทร์ ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์ มหาสารคาม นครพนม กาฬสินธุ์ และชัยภูมิ เป็นจังหวัดที่จะศึกษาถึงการใช้อิทธิพลเสียงของประชาชน เพราะปรากฏว่า ในจังหวัดนครราชสีมา มีผู้แทนได้ 9 คน ประชาชนได้เลือกผู้สมัครจาก พรรคสหประชาไทย 5 คน และเลือกผู้สมัครไม่สังกัดพรรค 4 คน โดยผู้สมัครจากพรรค สหประชาไทยได้รับเลือกตั้งในอันดับที่ 3 4 5 6 และ 7 เรียงกันไป โดยคะแนน เกาะกลุ่มกัน ถ้าพิจารณาการเลือกตั้งครั้งอื่น ๆ ประกอบแล้วจะเห็นได้ว่า ขุนคองฤทธิ์ศึกษากร ได้รับเลือกตั้งมาหลายครั้งแล้วและในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ก็สมัครในนามของพรรคการเมือง ที่ต่างกัน คือ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ได้สมัครในนามของ พรรคเสรีนิยมนักศึกษา ต่อมา ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ได้สมัคร ในนามของผู้ไม่สังกัดพรรคก็ได้รับการเลือกตั้ง แม้ในการเลือกตั้งครั้งนี้ (วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512) ได้สมัครในนามของพรรคสหประชาไทยก็ยังคงได้รับการเลือกตั้งอีก ส่วน ผู้สมัครในนามของพรรคสหประชาไทยอีก 4 คน ได้รับการเลือกตั้งเรียงลำดับนั้น อาจเป็น เพราะวาประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาเริ่มเรียนรู้เรื่องของพรรคการเมืองบ้างแล้ว

ในจังหวัดอุบลราชธานี ประชาชนได้เลือกผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปไตย 1 คน พรรคสหประชาไทย 1 คน เลือกผู้ไม่สังกัดพรรค 3 คน และเลือกผู้สมัครจากพรรคแนว- ประชาธิปไตยอีก 4 คน โดยมีคะแนนเสียงติดกันเฉพาะผู้สมัครอันดับที่ 3 และ 4 ซึ่งเป็น ผู้ได้รับการเลือกตั้งมาแล้วหลายครั้ง คือ นายพอง สิทธิธรรม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ประชาชน เลือกคุณสมบัติส่วนตัวมากกว่าที่จะเลือกพรรค ส่วนในจังหวัดขอนแก่นนั้น มีผู้แทนได้ 7 คน ประชาชนได้เลือกผู้สมัครสังกัดพรรคสหประชาไทย 1 คน เลือกผู้สมัครที่ไม่สังกัดพรรคอีก 2 คน และเลือกผู้สมัครสังกัดพรรคแนวร่วมเสรีธรรมอีก 4 คน แต่มีคะแนนเสียงที่เกาะกลุ่ม กันเพียง 2 คน เท่านั้น คือ อันดับที่ 5 และ 6

ในจังหวัดอุดรธานี ได้เลือกผู้แทนจากพรรคสหประชาไทย 3 คน และ
 ผู้สมัครไม่สังกัดพรรค 2 คน และสมาชิกพรรคเสรีประชาธิปไตย 1 คน แต่ถาพิจารณา
 ผู้ได้รับการเลือกตั้งของพรรคสหประชาไทย คือ นายฉวง เอี่ยมศิลา แล้ว จะเห็นว่า
 ประชาชนเลือกคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร เพราะนายฉวง เอี่ยมศิลา เคยได้รับการ
 เลือกตั้งในครั้งที่แล้วในนามของพรรคเสรีประชาธิปไตย สำหรับจังหวัดสุรินทร์ มีผู้แทนได้
 5 คน ประชาชนได้เลือกผู้สมัครจากพรรคสหประชาไทย 2 คน พรรคประชาธิปไตย 1 คน
 และผู้ไม่สังกัดพรรค 2 คน โดยที่ผู้สมัครของพรรคสหประชาไทยได้รับเลือกเป็นอันดับที่ 3
 และ 5 คะแนนเสียงจึงมีได้เกาะกันและห่างกันถึง 7,882 คะแนน สำหรับจังหวัดอื่น ๆ นั้น
 ประชาชนได้ออกเสียงลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครแทบทุกพรรครวมทั้งผู้สมัครไม่สังกัดพรรค
 ด้วย โดยไม่มีพรรคการเมืองใด ได้รับการเลือกตั้งทั้งจังหวัดเลย เช่น ในจังหวัดชัยภูมิ
 แม้วสมาชิกพรรคประชาธิปไตย ได้รับการเลือกตั้งถึง 3 คน ในจำนวนผู้แทน 4 คน
 แต่คะแนนเสียงก็มีได้เกาะกลุ่มกัน เพราะได้รับเลือกตั้งในอันดับที่ 1 และ 3 โดย
 มีคะแนนเสียงห่างกัน 2,206 คะแนน และผู้สมัครที่ไม่สังกัดพรรคได้รับเลือกตั้งในอันดับที่ 2
 ขึ้นอยู่

จากตารางนี้ ทำให้เห็นได้อย่างเด่นชัดว่า จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ทั้ง 12 จังหวัด ที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนนั้น ประชาชน
 เกือบไม่สนใจระบบพรรคการเมือง ดังจะได้ศึกษาจากตารางที่ 20 ต่อไปนี้

ตารางที่ 20

จังหวัด	ชื่อผู้ไครย์เลือกตั้ง	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	สปท.	ไม่สังกัดพรรค	อื่น ๆ
นครราชสีมา	นายประภาส อินทรกำแหง	75,660	-	-	✓	-
	นายประยงค์ ชาทิวราษฎร์	74,297	-	-	✓	-
	นายยศ อินทรโกมลยศุศ	58,676	-	✓	-	-
	นายวิมลพ วิมลมาลย์	57,113	-	✓	-	-
	นายสุวรรณ ชนกันญา	54,197	-	✓	-	-
	นายน้อย ทินราช	45,504	-	✓	-	-
	ขุนตงถนิตศึกษากร	38,045	-	✓	-	-
	นายสมพล เกียรติพันธ์	34,172	-	-	✓	-
	นายสว่าง อุดรพรหม	33,989	-	-	✓	-
อุดรราชธานี	นายเสรี สุชาติประทีป	89,835	-	-	✓	-
	นายวิชัย โกมลวิชัย	63,465	-	-	✓	-
	นายทอง สิทธิธรรม	57,558	-	-	-	แนวประชาธิปไตย
	นายบุญเย็น วอทอง	52,470	-	-	-	แนวประชาธิปไตย
	นายทองมาก จันทะลือ	51,505	-	-	✓	-
	นายวิชัย เสวะมาศย์	48,835	✓	-	-	-
	นายยิ่ง สิทธิธรรม	48,561	-	-	-	แนวประชาธิปไตย
	นายประทีป ทองคำใส	47,075	-	✓	-	-
	นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์	45,769	-	-	-	แนวประชาธิปไตย
ขอนแก่น	นายแคล้ว นรปที	78,084	-	-	-	แนวประชาธิปไตย
	นายเลิศสิน หงษ์แสงไทย	49,127	-	-	✓	-
	นายมีเดช วรสีหะ	48,236	-	-	-	แนวร่วมเสรีชน
	นายสุทนต์ ชินสมจิตต์	46,441	-	✓	-	-
	นายสนั่น ชีระศรีโชติ	46,005	-	-	-	แนวร่วมเสรีชน
	นายสว่าง ทรายชู	43,749	-	-	-	แนวร่วมเสรีชน
	นายวิญญู เสนาวงศ์	36,439	-	-	✓	-
	นายแสวง พิบูลสรารุช	56,993	-	-	✓	-
อุดรธานี	นายสะไกร สามเสน	48,380	-	✓	-	-
	นายฉวาง เอี่ยมศิลา	40,164	-	✓	-	-
	นายวิวัฒน์ อินทรอุดม	35,317	-	✓	-	-
	นายสกรรจ สามเสน	34,326	-	-	✓	-
	พ.อ. สมคิด ศรีสังคม	33,755	-	-	-	เสรีประชาธิปไตย

จังหวัด	ชื่อผู้ได้รับเลือกตั้ง	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	สพท.	ไม่สังกัดพรรค	อื่น ๆ
สุรินทร์	นายสิน คุลิตสิน	45,962	-	-	✓	-
	นายจ้านง แกวปลั่ง	39,091	✓	-	-	-
	นายญาติ ไหวคี	38,140	-	✓	-	-
	นายชวาล วรรณศรี	36,238	-	-	✓	-
	นายเหลื่อม พันธฤกษ์	30,258	-	✓	-	-
ศรีสะเกษ	นายนิสิต เวทย์ศิริยานันท์	32,148	-	-	✓	-
	นายไพบุลย มีวิมาลย	31,955	-	-	-	เขตประชา ชนไทย
	นายสง่า วัชรภรณ์	31,863	-	-	✓	-
	นายสัจจันต์ เขาวัวศิษย์	28,806	-	-	✓	-
	นางสุนนา นิตยสุทธิ	28,276	-	-	✓	-
บุรีรัมย์	นายบุญเยี่ยม ไสภณ	52,335	-	-	✓	-
	นายชัย ชิคชอบ	41,244	-	-	✓	-
	นายทองเจือ กัลพมานกุลกิจ	38,137	-	-	✓	-
	นายสวัสดิ์ คชเสนี	32,138	-	✓	-	-
	ร.ท.กมล อัทนโถ	31,689	-	✓	-	-
ร้อยเอ็ด	นายสมบูรณ์ ทวีวัฒน์	47,946	-	✓	-	-
	นายสมพร จูริมาศ	47,615	✓	-	-	-
	ร.อ.สมบูรณ์ ไพรินทร์	40,387	✓	-	-	-
	ร.ต.อำพัน หิรัญโชติ	28,819	-	-	✓	-
	นายเสมอ อัครปรีดี	28,094	-	-	✓	-
มหาสารคาม	นายบุญช่วย อัครภากร	37,499	-	✓	-	-
	นายเกียรติ นาคะพงษ์	34,681	-	-	✓	-
	นายคิลก บุญเสริม	26,352	-	-	✓	-
	นายอายุทธ ฝ่ายคุณวงศ์	23,093	-	✓	-	-
นครพนม	นายจ้านงค ศรีวรรณ	44,265	-	-	✓	-
	นายชวน กิติศรีวรรณ	35,237	✓	-	-	-
	นายแสวง ชวชะชุม	31,149	-	✓	-	-
	นายไชแสง สุกใส	26,097	-	-	-	ประชาชน
กาฬสินธุ์	นายสุบัน พูลพัฒน์	20,845	-	-	✓	-
	นายชาญยุทธ ไชยคำมิ่ง	20,473	-	-	✓	-
	นายชุมทอง ภูญาเคื่อน	19,720	✓	-	-	-
	นายสมพงษ์ อยู่หุ่น	19,268	-	-	✓	-
ชัยภูมิ	นายบุญเกิด หิรัญคำ	28,526	✓	-	-	-
	นายเขาว ชัยวิวัฒน์	26,760	-	-	✓	-
	นายประสิทธิ์ ประจันนวล	26,320	✓	-	-	-
	นายวิทร เลิศสุนทร	24,329	✓	-	-	-

ที่มา:- กรมการปกครอง รายงานวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งฯ 10 กุมภาพันธ์ 2512 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. แจกแจงตารางโดย ชารีนี ภาวะสุทธิการ.

ส่วนในจังหวัดภาคใต้ นั้น ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผู้แทนได้ 6 คน ผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือก 5 คน และผู้สมัครสังกัดพรรคสหประชาไทย ได้รับเลือก 1 คน ทั้งนี้ อาจเป็นข้อยกเว้น สำหรับการลงคะแนนเสียง ที่ผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกถึง 5 คน โดยมีคะแนนเกาะกลุ่มกัน อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เรียนรู้เรื่องของการพรรคการเมืองและได้รับประสบการณ์ การเลือกตั้งมาบ้างพอสมควร จึงเริ่มเห็นความสำคัญของการเมือง ส่วนในจังหวัดสงขลา มีผู้แทนได้ 4 คน การลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครก็เช่นเดียวกับ ประชาชนในจังหวัดอื่น ๆ ที่ได้ยกตัวอย่างมาว่า ได้ถือเอาคุณสมบัติส่วนตัวเป็นสำคัญ จึงได้เลือกผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ 1 คน เลือกผู้สมัครสังกัดพรรคสหประชาไทย 1 คน และได้ลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองใด อีก 2 คน ดังที่ผู้เขียน ได้เสนอตารางคะแนนเสียงของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งแต่ละคน ดังนี้ (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ตารางแสดงคะแนนที่ผู้แทนแต่ละคนได้รับ (10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512)

จังหวัด	ชื่อผู้ได้รับเลือก	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	สปท.	ไม่สังกัด	อื่น ๆ
นครศรีธรรมราช	พลตำรวจตรี ขุนพันธ์รักษ์	88,531	✓	-	-	-
	นายสรินทร์ มณีศักดิ์	77,089	✓	-	-	-
	นายชอม ภาว	72,174	✓	-	-	-
	นายมนต์ สุวรรณรัตน์	57,611	✓	-	-	-
	นายเนบ ผ่องแผ้ว	50,633	✓	-	-	-
	นายนคบ อภิรมย์	46,988	-	✓	-	-
สงขลา	จ.ส.ต.อนันต์ เรืองกุล	42,327	-	-	✓	-
	นายประจวบ ชนะภัย	39,711	-	-	✓	-
	นายเชิด ทิพยมณี	39,226	-	✓	-	-
	นายคล้าย ละอองมณี	39,098	✓	-	-	-

ที่มา: กรมการปกครอง, รายงานวิเคราะห์ผลการเลือกตั้ง ๓ 10 กุมภาพันธ์ 2512, หน้า 421 และ หน้า 443.

แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

ส่วนในจังหวัดภาคกลางนั้น ผู้เขียนได้ใช้ จังหวัดอยุธยา และจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดตัวอย่างของการศึกษาในเรื่องนี้ เนื่องจากจังหวัดอยุธยา มีผู้แทนโค 4 คน และประชาชนได้เลือกผู้สมัครสังกัดพรรคสหประชาไทย 3 คน และเลือกผู้สมัครไม่สังกัดพรรคอีก 1 คน แต่ไม่ได้เป็นการลงคะแนนเสียงเลือกพรรค เพราะผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งในอันดับที่ 1 และ 3 แม้จะเป็นพรรคเดียวกัน แต่มีคะแนนต่างกัน 10,895 คะแนน ส่วนในจังหวัดสุพรรณบุรีนั้น โคเลือกผู้สมัครสังกัดพรรคสหประชาไทย 2 คน และผู้สมัครไม่สังกัดพรรคอีก 2 คน ซึ่งเป็นการถือเอาคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครแต่ละคนเป็นเกณฑ์ เพราะผู้สมัครของพรรคสหประชาไทย คือ นายทองหยด จิตตวิระ ได้รับเลือกตั้งในครั้งที่ 9 10 และ 11 ทั้ง ๆ ที่เขาได้สมัครในนามของพรรคการเมืองที่ต่างกันทั้ง 3 ส่วน นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ นั้น ในการเลือกตั้งครั้งก่อน ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ได้สมัครในนามของพรรคประชาธิปไตย และในครั้งนั้นก็ได้รับสมัครในนามของพรรคสหประชาไทย

ตารางที่ 22 ตารางแสดงคะแนนเสียงที่ผู้แทนแต่ละคนได้รับ (10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512)

จังหวัด	ชื่อผู้ได้รับเลือก	คะแนนที่ได้	สังกัดพรรคการเมือง			
			ปชป.	สปท.	ไม่สังกัด	อื่น ๆ
อยุธยา	นายประเสริฐ บุญสม	56,188	-	✓	-	-
	นายอุทินาท ควรพจน์	49,156	-	-	✓	-
	วาทวีระตรีวิเชียร กสินสุนทร	45,333	-	✓	-	-
	นายเผอัญ ศรีภุช	42,639	-	✓	-	-
สุพรรณบุรี	นายสัจจิต ศิลาเจริญ	33,364	-	-	✓	-
	นายวิภาส อินสว่าง	24,432	-	-	✓	-
	นายทองหยด จิตตวิระ	23,960	-	✓	-	-
	นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ	23,207	-	✓	-	-

ที่มา: รายงานวิเคราะห์ผลการเลือกตั้ง 10 กุมภาพันธ์ 2512 กรมการปกครอง, กนา 428.

แจกแจงตารางโดย ชารินี ภาวะสุทธิการ.

ตัวอย่างที่ผู้เขียนนำมาวิเคราะห์นี้ เป็นการชี้ให้เห็นว่า ประชาชนชาวไทย ส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยถือเอาคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครแต่ละคนเป็นเกณฑ์ มิได้สนใจในนโยบายของพรรคการเมือง ทั้ง ๆ ที่ได้มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นมากมาย จากตารางแสดงจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคและไม่สังกัดพรรค ที่ผู้เขียนได้นำมาวิเคราะห์จากผลการเลือกตั้งทั้ง 3 ครั้ง คือ การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 การเลือกตั้งในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 และจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 (จากตารางที่ 1-22) แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในจังหวัดเหล่านี้ ให้ความสนใจนโยบายของพรรคการเมืองน้อยมาก เพราะไม่ปรากฏว่า ประชาชนทั้งจังหวัดพร้อมใจกันเลือกผู้สมัครจากพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งทั้งหมด ถึงแม้ว่าจะมีบางจังหวัดที่โลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครของพรรคการเมืองหนึ่งทั้งหมด แต่เมื่อได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงผลการเลือกตั้งในครั้งก่อน ๆ แล้ว และในครั้งต่อ ๆ มา ประกอบแล้ว ก็ปรากฏว่า เป็นผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งซ้ำนั่นเองและในการสมัครรับเลือกตั้งแต่ละครั้งนั้น ผู้สมัครบางคนมิได้สมัครในนามของพรรคการเมืองเดิม แต่กลับได้รับการเลือกตั้งอยู่เสมอ¹⁶ จึงแสดงว่าประชาชนเลือกคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครนั่นเอง และในบางครั้งจะมีผู้สมัครสังกัดพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง ได้รับเลือกตั้งเป็นจำนวนมากกว่าผู้สมัครที่สังกัดพรรคอื่น ก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นการเลือกลงคะแนนให้แก่พรรคการเมืองอย่างแท้จริง เพราะคะแนนที่ผู้สมัครสังกัดพรรคการเมืองต่าง ๆ ได้รับนั้น ก็มีได้มีการเกาะกลุ่มกันตามลำดับ เหมือนกับคะแนนเสียงที่ประชาชนในจังหวัดพระนคร นครบุรี โลงนให้กับพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512

16 แต่ผู้สมัครบางคนที่ย้ายสังกัดพรรค ก็อาจจะไม่ได้รับการเลือกตั้งก็ได้ เช่น กรณีนายคำมูล สุทธิจันทร์ เคยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนของจังหวัดนครราชสีมาในนามของพรรคประชาธิปัตย์ จากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 และไปย้ายไปสมัครในนามของพรรคสหประชาไทย ในการเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ก็ไม่ได้รับการเลือกตั้ง หรือกรณีที่ นายไสว สวัสดิ์สาร เคยได้รับการเลือกตั้งในนามของพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 และวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 แต่การเลือกตั้งครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 กลับสมัครในนามของผู้ไม่สังกัดพรรค แต่ก็ไม่ได้รับการเลือกตั้ง

(ตารางหน้า 62) และคะแนนเสียงที่ประชาชนในจังหวัดชลบุรีได้เลือกผู้สมัครจากพรรค
ประชาธิปไตยทั้งหมด ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 (ตารางที่ 17)

จากผลของการเลือกตั้งของจังหวัดต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้ยกมาศึกษานี้ ชี้ให้
เห็นว่า ประชาชนส่วนมากเลือกผู้สมัครแต่ละคน อาจเป็นเพราะรู้จักกันเป็นส่วนตัว หรือ
ถูกอิทธิพลข่มขู่ หรืออาจเป็นเพราะได้รับสิ่งจางรางวัลก็ได้ และผลจากการเลือกตั้งทั่วประเทศ
ในการเลือกตั้งครั้งที่ 9 10 และ 11 นั้น ปรากฏว่า ผู้สมัครอิสระได้รับเลือกตั้งเข้าไป
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนมากมาย ดังจะเห็นได้จากตารางแสดงผลการเลือกตั้งทั่วไป ดังนี้

ผลการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 9

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500

สังกัดพรรคการเมือง	จำนวนผู้สมัคร	ได้รับเลือกตั้ง
เสรีมนังคศิลา	229	86
ประชาธิปไตย	142	30
เสรีประชาธิปไตย	38	11
เศรษฐกิจ	41	9
ธรรมาธิปไตย	93	9
ชาตินิยม	27	3
ขบวนการไฮปาร์ค	6	2
อิสระ	21	2
ไม่สังกัดพรรค	299	8

ที่มา :- แผนกทะเบียนและสถิติ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เก็บรวบรวม
จากหนังสือรายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่ม 1-2 ของกระทรวง
มหาดไทย

ผลการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 10
วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500

สังกัดพรรค	จำนวนผู้สมัคร	จำนวนที่ได้
สหภูมิ	138	45
ประชาธิปไตย	133	39
เศรษฐกิจ	59	6
เสรีประชาธิปไตย	22	5
เสรีมันักศิลา	14	4
ชาตินิยม	3	1
ขบวนการไฮค์ปาร์ค	2	1
อิสระ	3	1
ไม่สังกัดพรรค	413	58

ที่มา:- รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน กระทรวงมหาดไทย เล่ม 2 หน้า 56

ผลการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 11
วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512

สังกัดพรรค	จำนวนผู้สมัคร	ได้รับเลือก 10 กพ. 2512	จำนวนสมาชิก 31 ตค. 2512
สหประชาไทย	218	75	111
ประชาธิปไตย	191	57	56
แนวประชาธิปไตย	57	7	7
แนวรวมเศรษฐกิจ	30	4	4
ประชาชน	28	2	2
สัมมาชีพช่วยชาวนา	22	1	1
เสรีประชาธิปไตย	7	1	1
ชาวนาชาวไร่	39	2	2
อิสระ	-	-	18 รวมกันตั้ง พรรคอิสระ
สยามใหม่	19	-	-
ประชาพัฒนา	8	-	-
แรงงาน	4	-	-
ไทยบุปผยา	1	-	-
ไม่สังกัดพรรค	592	70	17

ที่มา:- กลุมนิสิตนักศึกษาศาสนาสมัครตั้งเหตุการณ์เลือกตั้งประเมินผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 (พระนคร: ศรีเมืองการพิมพ์ 2512), หน้า 377.

ตามตารางแสดงผลการเลือกตั้งทั้งสามครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ประชาชนชาวไทย อีกไม่น้อยที่ถือเอาคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร เป็นหลักในการลงคะแนนเสียงให้ เพราะ ปรากฏว่า ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 นั้น ผู้สมัครที่ไม่สังกัดพรรค การเมืองใดได้รับเลือกตั้ง 8 คน ในขณะที่พรรคการเมืองอื่น ๆ อีกหลายพรรค มีสมาชิก ได้รับเลือก 2 คนบ้าง 3 คนบ้าง เช่น สมาชิกพรรคอิสระ สมาชิกพรรคชาตินิยม เป็นต้น และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ก็ปรากฏว่า ผู้สมัครอิสระได้รับเลือก กิ่ง มีจำนวนมากถึง 58 คน ในจำนวนผู้แทนทั้งหมด 160 คน ซึ่งเท่ากับประมาณ 37 % ของสมาชิกทั้งหมด และมีจำนวนมากกว่าสมาชิกของพรรคสหภูมิซึ่งได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นด้วย เนื่องจากพรรคสหภูมิ มีสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งเพียง 45 คนเท่านั้น

ส่วนผลการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 นั้น ปรากฏว่า ผู้สมัครที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองใดได้รับเข้าไปเป็นยูแทนในสภาถึง 70 คน ในจำนวน ยูแทนทั้งหมด 219 คน หรือประมาณ 32 % ของสมาชิกสภาทั้งหมด และมีจำนวนใกล้เคียง กับจำนวนของสมาชิกพรรคสหประชาไทยที่เป็นพรรคที่จัดตั้งรัฐบาล จึงทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ ไม่นั่นคง เกิดความวุ่นวายในการบริหารประเทศอย่างยิ่ง

จึงกล่าวได้ว่า ประชาชนส่วนมากขาดความรู้ความเข้าใจและไม่สนใจที่จะ เลือกผู้สมัครจากพรรคการเมือง แม้ว่าผลของตารเลือกตั้งในจังหวัดต่าง ๆ ที่ได้วิเคราะห์ แลแล้ว จะเห็นข้อเท็จจริงว่า ประชาชนเลือกผู้สมัครจากพรรคประชาธิปไตยบ้าง พรรค สหประชาไทยบ้าง ก็ไม่ใช่เป็นการเลือกเพราะถือเอาอคติของพรรคเป็นสำคัญ เพราะ ถ้าเป็นการเลือกโดยถือเอานโยบายของพรรคเป็นหลักแล้ว การออกเสียงเลือกตั้งจะต้อง เลือกพรรคใดพรรคนึง ทั้งหมดเป็นคณะ โดยมีคะแนนเสียงติดกลุ่มกันขึ้นมา มิใช่เป็นการ ลงคะแนนเสียงเฉลี่ยให้คนนั้นบ้างคนนี้บ้างดังที่เป็นอยู่